

บทที่ 5

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์กองทุนสวนยาง

วัตถุประสงค์ประการที่สองของผู้วิจัย คือ ต้องการศึกษาและวิเคราะห์การที่สหกรณ์กองทุนสวนยางที่รัฐบาลได้ส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อจะให้ชาวสวนยางมีรายได้อย่างสม่ำเสมอและมั่นคงขึ้น ในด้านความจริงจะประสบความสำเร็จและล้มเหลวนั้นขึ้นอยู่กับประเด็นหลัก ๆ อะไรบ้างที่มีอิทธิพลอย่างสูง ปัจจัยที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้า ได้แก่ ความเหมาะสมของกฎเกณฑ์ในการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง การเห็นประโยชน์สหกรณ์ของผู้ดำเนินงานสหกรณ์ และการเปลี่ยนแปลงของตลาดยางในไทย

ความเหมาะสมของกฎเกณฑ์ในการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง

กฎเกณฑ์ในการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางในด้านต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยางอย่างมาก ซึ่งมีประเด็นสำคัญ คือ การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง โครงสร้างของสหกรณ์กองทุนสวนยางและศักยภาพการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีผลการศึกษา ดังนี้

1. การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางในภาคตะวันออก

การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางในภาคตะวันออกที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีผลการศึกษา ดังนี้

นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นนโยบายที่รัฐบาล ปี พ.ศ. 2536 กำหนดขึ้นมาแทนนโยบายแทรกแซงราคายางในปี พ.ศ. 2534-2535 ที่มีปัญหาในการปฏิบัติ โดยเป็นการพัฒนาเกษตรกรชาวสวนยางให้เข้มแข็งขึ้นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โจทย์ตั้งต้นของนโยบายคือ ราคายางตกต่ำ ราคายางแผ่นดิบ เหลือ 12-13 บาท ขณะที่ต้นทุนยางดิบอยู่ที่ 17 บาท เกษตรกรชาวสวนยางสมัยนั้นผลิตยางแผ่นดิบได้คุณภาพต่ำถูกพ่อค้าแย่งราคา ราคายางตกต่ำเกษตรกรชาวสวนยางก็ต้องขาย เกษตรกรชาวสวนยางเก็บยางดิบไม่ได้นาน ยางดิบเสียหายขึ้นราคาคุณภาพยางไม่เป็นที่ต้องการ โจทย์รัฐบาล คือ ต้องการทำให้เกษตรกรเก็บยางได้นานกว่า 6 เดือน และรอขายเมื่อราคายางเป็นที่พอใจของเกษตรกรชาวสวนยางวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องการพัฒนาบทบาทองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง สามัคคีกันช่วยตัวเองได้ นำไปสู่การเพิ่มมูลค่ายางจากน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ เป็นยางแผ่นรมควัน ยางแผ่นผึ่งแห้ง โดยร่วมกันซื้อร่วมกันขาย สร้างพลังต่อรองสร้างรายได้ให้เกิดความเ็นอยู่ที่ดีขึ้น (อุทัย สอนหลักทรัพย์, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2555; เพิก เลิศวังพง สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2555)

ลักษณะของโครงการ เป็นการช่วยเหลือแบบพบกันครึ่งทางจากภาครัฐสู่เกษตรกร โดยผ่านทางหน่วยราชการกล่าวคือ รัฐบาลให้ความช่วยเหลือด้านงบประมาณการก่อสร้างอาคาร โรงงาน และวัสดุอุปกรณ์โรงงาน ที่ราคาแพงและหายากเกินกำลังที่เกษตรกรจะจัดหาได้ด้วยตนเอง เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยช่วยจัดหาที่ดินก่อสร้างโรงงานโดยไม่มีค่าตอบแทนและ ระดมเงินทุนจากสมาชิกทุกคนมาใช้ในการจัดการหาวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติม และเพื่อการซ่อมแซม อาคาร และอุปกรณ์ที่จะเกิด การสึกหรอเสื่อมโทรมจากการใช้งาน รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์ใหม่ทดแทนของเก่าในโอกาสต่อไปด้วย ที่ดินก่อสร้างโรงงานนั้น รัฐมิได้จัดสรรเพื่อการซื้อหาที่ดินแต่อย่างใด เพราะต้องใช้วงเงินสูงมาก ที่ดินที่ใช้ในการก่อสร้างโรงงาน ส่วนใหญ่ได้มาจากการบริจาคของเจ้าของสวนยางที่มีจิตศรัทธาต่อการปฏิบัติงานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จึงทำหนังสือยินยอมให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางดำเนินการก่อสร้าง โรงอบ/รมยางในที่ดินที่ตนยกให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางโดยไม่คิดค่าตอบแทน นอกจากนี้ยังมีที่สาธารณะประโยชน์ที่ดินของสภาตำบล ที่ดินของนิคมสร้างตนเอง และหน่วยราชการอื่นที่เจ้าสังกัดมีหนังสือยินยอมให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางดำเนินการก่อสร้าง โรงอบ/รมยางได้ไม่ให้เกิดกรรมสิทธิ์ด้วยที่มาของที่ดินสร้างโรงงาน ซึ่งมี 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ เจ้าของสวนยางยกที่ดินให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางใช้สร้างโรงอบ/รมยาง โดยไม่คิดค่าตอบแทนและหน่วยราชการยินยอมให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางสร้างโรงอบ/รมยางได้โดยไม่ให้เกิดกรรมสิทธิ์ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางไม่อาจจะยกโรงอบ/รมยางที่สร้างแล้วให้เป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรได้เพราะยังมีภาระปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินอยู่ ดังนั้น กรรมสิทธิ์เหนือ โรงอบ/รมยาง ซึ่งเป็นส่วนควบของที่ดินจึงควรเป็นของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2540)

หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นผู้สร้างโรงงานยางแผ่นผึ่งแห้งรมควัน มอบให้แก่สหกรณ์กองทุนสวนยางที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมีอำนาจหน้าที่นอกเหนือไปจาก ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. 2503 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2530 โดยให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดูแลส่งเสริมอาชีพการทำสวนยางทุกพื้นที่ทั้งหมด อย่างครบวงจร อันได้แก่ การปลูก การผลิต การแปรรูปน้ำยาง การตลาด การช่วยเหลือเกษตรกรงานส่งเสริมอาชีพอื่นที่จำเป็นแก่เกษตรกรชาวสวนยางเพื่อให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2555) และได้รับคำสังนายทะเบียนสหกรณ์โดยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ 193/ 2537 เรื่องแต่งตั้งผู้ตรวจการสหกรณ์ ตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ร่วมกับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ตามโครงการส่งเสริมในการจัดตั้งสหกรณ์ในกลุ่มผู้ผลิต

ยางพาราโดยสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้ให้การสนับสนุนโรงอบ/รมยางให้สหกรณ์ ดังนั้น เพื่อให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ได้มีการตรวจสอบแนะนำการบริหารโรงอบ/รมยางอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 แต่งตั้งให้ “หัวหน้างานการสงเคราะห์ สกย.” เป็นผู้ตรวจการสหกรณ์และมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบแนะนำเฉพาะสหกรณ์กองทุนสวนยางที่จัดตั้งขึ้นตามโครงการส่งเสริมในการจัดตั้งสหกรณ์ในกลุ่มผู้ผลิตยางพาราเท่านั้น ในการตรวจการสหกรณ์ดังกล่าวให้ประสานงานกับสหกรณ์จังหวัดและสหกรณ์อำเภอที่เกี่ยวข้องก่อน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2555) เนื่องจากตัวโรงงานยางแผ่นรมควันของสหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นสิทธิและเป็นหน้าที่ภารกิจในการกำกับดูแลของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ดังนั้นจึงเป็นภาระจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีคนของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเข้ากำกับดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งโดยการควบคุมขบวนการผลิตทั้งหมดและการบริหารในระบบสหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จำกัด สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ในฐานะเจ้าของโครงการรับผิดชอบในเทคนิคของขบวนการผลิต ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่การกำกับดูแลกลุ่มเจ้าของสวนในฐานะผู้ใกล้ชิดกันมาแต่แรก ดูแลการบำรุงรักษาสวนยางการเก็บเกี่ยวเอาน้ำยาง การรวบรวมน้ำยาง การทำยางแผ่นดิบ การอบหรือรมยางตลอดจนการซ่อมบำรุงเครื่องมือ เครื่องใช้ของโรงงาน ซึ่งสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สามารถทำได้ในฐานะผู้ตรวจการสหกรณ์ ที่แต่งตั้งโดยนายทะเบียนสหกรณ์ จะเห็นได้ว่าการจัดอัตรากำลังพนักงานของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ให้กำกับดูแลโรงอบ/รมยาง โดยเฉพาะเป็นสิ่งจำเป็น เพราะนอกจากจะช่วยสร้างความมั่นใจแก่เจ้าของสวนยางในการดำเนินการผลิตยางแผ่นแล้วยังเป็นที่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาในการแก้ปัญหาข้อขัดข้องรายวันได้ด้วย (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2540)

ดังนั้นจะเห็นว่าในการดำเนินงาน โครงการสหกรณ์กองทุนสวนยาง ตั้งแต่การก่อสร้างโรงงาน การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง ตลอดจนการกำกับดูแลเป็นพี่เลี้ยงให้แก่สหกรณ์กองทุนสวนยางในการดำเนินงาน สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในฐานะเจ้าของโครงการ รับผิดชอบด้านการอบรม พนักงานและเกษตรกรให้ความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี การผลิต และการตลาดยางร่วมกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้ความช่วยเหลือด้านการให้ความรู้ความเข้าใจในระบบสหกรณ์การฝึกอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับระบบสหกรณ์และการให้ความรู้ความเข้าใจในระบบสหกรณ์ และการให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ให้ความช่วยเหลือด้านระบบบัญชีสหกรณ์กองทุน ๙ สวนยาง และการตรวจสอบบัญชี (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2540, หน้า 15)

ผลของการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก

ตารางที่ 6 จำนวนสวนยาง และการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางในภาคตะวันออก พ.ศ. 2540
(กรมวิชาการเกษตร, 2555)

จังหวัด	จำนวนสวนยาง		จำนวนสหกรณ์	
	ไร่	%	แห่ง	%
ระยอง	639,790	46.8	12	20
จันทบุรี	527,569	38.6	18	30
ตราด	198,035	14.6	30	50
รวม	1,365,394	100	60	100

ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีการปลูกยางพาราที่สำคัญของไทยร่วมกับภาคใต้มาช้านาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2454 นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางที่มีเป้าหมายจัดตั้งโครงการ โรงงานยางแผ่น ฟังแห้ง - ร่มควันมอบแก่สหกรณ์กองทุนสวนยาง ในทุกจังหวัดที่มียางทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2537-2536 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2540 จำนวน 675 โรงงาน โดยมีการจัดสร้างโครงการ โรงงานยางแผ่น ฟังแห้ง-ร่มควัน และสหกรณ์กองทุนสวนยาง ในภาคตะวันออกที่จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด รวม 60 สหกรณ์ จากตารางที่ 5 ในปี พ.ศ. 2540 จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มีสวนยางรวมทั้งสิ้น 1,365,394 ไร่ จังหวัดในภาคตะวันออกที่ปลูกสวนยางมากที่สุด คือ จังหวัดระยอง มีสวนยาง 639,790 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.8 ของภาคตะวันออก รองลงไปคือ จังหวัดจันทบุรี มีสวนยาง 527,569 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.6 จังหวัดที่มีสวนยางน้อยที่สุดคือ จังหวัดตราด มีสวนยาง 198,035 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.6

การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออกในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มีดังนี้ จังหวัดที่มีสหกรณ์กองทุนสวนยางมากที่สุด คือ จังหวัดตราด มีทั้งสิ้น 30 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 50 ของสหกรณ์กองทุนสวนยางที่จัดตั้งในภาคตะวันออก รองลงไปคือ จังหวัดจันทบุรี มี 18 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 30 และจังหวัดที่มีสหกรณ์กองทุนสวนยางน้อยที่สุด คือ จังหวัดระยอง มี 12 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 20

ความเหมาะสมของเกณฑ์ในการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก

ที่เหมาะสมต่อการดำเนินการสหกรณ์ จากการสัมภาษณ์-เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า โครงการ โรงงานยางแผ่น ฟังแห้ง-ร่มควัน รัฐบาลกำหนดเป้าหมายไว้ 1,500

โรงทั่วประเทศ โดยเป็นเป้าหมาย 5 ปี โดยสร้างปีละ 300 โรงงาน ทำได้จริงในปี พ.ศ. 2537-2538 ได้ 675 โรงงาน และมีชะลอโครงการในปี พ.ศ. 2540 การจัดตั้งโครงการ โรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง-รมควันในปีแรก รัฐมอบหมายให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเป็นเจ้าของโครงการ เป็นผู้รับผิดชอบเลือกกลุ่มพัฒนาสวนยางสงเคราะห์ของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในแต่ละจังหวัด โดยคัดเลือกจากกลุ่มที่มีความพร้อม รวมถึงการจัดหาที่ดินบริจาคเพื่อสร้าง โรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง-รมควันในการจัดสร้างพิจารณาจากจังหวัดที่คัดเลือกกลุ่มพัฒนาสวนยางสงเคราะห์ และจำนวนที่ดินที่บริจาคในการจัดสร้างให้ได้ตามจำนวน 300 โรงงาน ตามเป้าหมาย ในปีแรก จังหวัดใดพร้อมก็มีการจัดสร้างก่อน โดยไม่มีการพิจารณาความเหมาะสมอื่นเพราะคาดว่าจะมีโครงการในปีถัดไปติดต่อกันอีกห้าปี กอปรกับที่ดินจังหวัดระยองซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรม อีสเทิร์นซีบอร์ดมีการพัฒนามาก ที่ดินมีราคาแพง การจัดหาที่ดินบริจาคได้น้อย จังหวัดตราด มีการจัดหาที่ดินได้มากกว่า จึงมีการจัดตั้งโรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง-รมควัน ได้มาก และจากการสัมภาษณ์-เจาะลึก ความเห็นของเจ้าหน้าที่สงเคราะห์การทำสวนยาง กล่าวว่า การจัดหาที่ตั้ง สหกรณ์หรือโรงรม การจัดตั้งสหกรณ์บางในภาคตะวันออกเป็นนโยบายภาครัฐที่มอบให้หน่วยงาน สกย.ในจังหวัดปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งเกิดหลังจากการสร้างโรงรมตามนโยบายเดิมของรัฐที่สร้าง โรงรมในพื้นที่ปลูกยางในจังหวัดทางภาคใต้ก่อน แต่จังหวัดที่ปลูกยางทางภาคใต้ ไม่พร้อมสร้าง โรงรม เพราะยังหาพื้นที่ที่มีผู้บริจาคไม่ได้ จึงนำงบประมาณตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดไว้ ล่วงหน้า มาสร้างโรงรมในภาคตะวันออกมากขึ้นตามความเหมาะสมต่อเรื่องที่ปลูกยาง ตามข้อกำหนดของโครงการที่กำหนดไว้

ส่วนตำแหน่งที่ตั้งโรงงานและสหกรณ์ต้องอยู่ในพื้นที่ที่มียางอยู่ หรือมีเกษตรกรทำสวนยางอยู่โรงรมได้จากการบริจาคที่ดินของเกษตรกรต้องมีส่วนยางอยู่ในบริเวณใกล้เคียง การคมนาคม สะดวก อยู่ห่างจากชุมชนเพื่อป้องกันปัญหามลภาวะของกลิ่นและเสียง เป็นการป้องกันกระแสต่อต้านและเป็นความต้องการของชุมชนที่ต้องการจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์โดยเสาะหาสมาชิกจาก ความต้องการของกลุ่มสวนยางที่สกย. ดูแลอยู่ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2540, หน้า 62) สอดคล้องกับความเห็นจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสหกรณ์ที่กล่าวว่า ในการจัดหาที่ตั้งสหกรณ์ เริ่มแรกเจ้าหน้าที่ สกย. จังหวัดให้ผู้ใหญ่บ้านจัดประชุม เพื่อหาพื้นที่ 4-5 ไร่ ที่มีผู้บริจาค มีจุดศูนย์กลางในพื้นที่ ที่ปลูกยางของเกษตรกรรายล้อมอยู่ และให้ห่างจากชุมชนพอประมาณไม่สร้างปัญหาเรื่องกลิ่นและเสียงตามที่สกย. กำหนด สาธารณูปโภคของโรงรม ระบบน้ำใช้และน้ำเสียไม่มีผลกระทบต่อชุมชน และโรงรม มีไฟฟ้าใช้สะดวกต่อการใช้งานมีระบบน้ำเสียที่ไม่สร้างมลภาวะกระทบกลิ่นต่อชุมชน

ระบบสาธารณูปโภคจากการสัมภาษณ์-เจาะลึก เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กล่าวว่าครั้งแรกที่จัดสร้างโรงรมสหกรณ์ ยังไม่ได้วางระบบสาธารณูปโภคต้อง

จัดสร้างตามพื้นที่ที่บริจาค ไม่มีงบจัดสร้างระบบสาธารณูปโภคตามพื้นที่ ซึ่งเป็นนโยบายภาครัฐที่กำหนดมาไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนโดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ จึงมีโรงรมในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่จังหวัดนครราชสีมาเกินความจำเป็นโดยมีระบบสาธารณูปโภคตามมาที่หลัง โดยที่โรงรมระยะแรกเครื่องจักรในการรีดยางแผ่นเป็นเครื่องจักรที่ใช้ น้ำมัน รวมทั้งมีการจัดหาเครื่องปั่นไฟฟ้าใช้งานในโรงมน้ำใช้มีระบบชุดเจาะบ่อน้ำบาดาลหรือหาแหล่งน้ำอื่นทดแทน อีกปัญหาหนึ่งของโรงงานสหกรณ์ คือ เครื่องจักรที่มีมอเตอร์ เครื่องจักรกลที่ปั่นไฟฟ้ารวมพลังงานที่โรงงานสหกรณ์ใช้ เข้าระเบียบกฎเกณฑ์ในการจัดตั้งเป็นโรงงานอุตสาหกรรมตามระบบของกระทรวงอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้ ต้องมีการขออนุญาตในการดำเนินงานจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงมีปัญหาโรงรมของสหกรณ์ หลายโรงที่มีปัญหาในการจัดตั้งตามกฎหมายอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงรมสหกรณ์ที่ไม่มีความรู้ในการดำเนินงาน โรงงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย

การยอมรับของสมาชิกต่อสหกรณ์จากการสัมภาษณ์-เจาะลึก ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางผู้ให้ข้อมูลหลัก กล่าวว่า ระยะเริ่มแรกมีปัญหา แต่เมื่อได้ดำเนินการสหกรณ์และโรงรมได้ 2-3 ปี จึงเป็นที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์เพราะสามารถให้ประโยชน์สมาชิกสหกรณ์โดยพิจารณา จากการลงหุ้นเพิ่มของสมาชิกใหม่ ขายผลผลิตได้ราคาดี มีปุ๋ยและยาราคาถูกให้แก่สมาชิก มีการแบ่งปันผลกำไรต่อปีเป็นที่น่าพอใจของสมาชิก ผู้บริหารทำงานโปร่งใส ทำงานตามกฎหมายของสหกรณ์ที่กำหนดไว้ จนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ในปัจจุบัน แต่จากการสัมภาษณ์ เจาะลึก เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กล่าวว่า การยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ ระยะเริ่มแรกมีความพึงพอใจในโครงการนโยบายแทรกแซงของรัฐบาลเรื่องยางพารา เพราะเข้าร่วมกับสหกรณ์แล้ว ได้รับประโยชน์จากการแทรกแซงช่วยเหลือจากรัฐพอสมควรระยะเวลาแทรกแซงประโยชน์โดยตรงที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐหมดลง ทำให้กลุ่มสหกรณ์จึงเกิดภาวะล่มสลาย หลายสหกรณ์ปิดดำเนินการเป็นความผิดพลาดของนโยบายรัฐบาลที่เป็นนโยบายที่ให้ประโยชน์โดยตรงโดยไม่เป็นการสร้างการพึ่งพาตัวเองแก่เกษตรกรชาวสวนยาง และการยอมรับของสมาชิกขึ้นอยู่กับสภาพสังคมที่เปลี่ยนผ่าน คือ การที่ตัวสมาชิกเปลี่ยนรูปแบบการนำน้ำยางไปขายหรือรูปแบบการนำวัตถุดิบมาแปรรูป ผู้บริหารสหกรณ์ก็มีส่วนในการเปลี่ยนผ่านพฤติกรรมความนิยมของสมาชิก จากการเปลี่ยนผู้บริหารสหกรณ์ชุดใหม่ มาแทนผู้บริหารชุดเดิม ทำให้เกิดความไม่เชื่อถือจากสมาชิกสหกรณ์ที่มีความเชื่อถือยอมรับผู้บริหารชุดเดิม และพื้นที่โรงงานยางแผ่นรมควันที่จัดตั้งสหกรณ์ ที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวนยางขนาดใหญ่ก็สร้างปัญหาต่อโรงรมของสหกรณ์ได้ เพราะไม่สามารถรองรับวัตถุดิบที่นำมาผลิตได้ เพราะสมาชิกที่มีสวนยางมากจะมีผลผลิตน้ำยางมาก สมาชิกบางรายมีสวนยางมากกว่า 100 ไร่ จะมีน้ำยางสด

วันละ 5-600 กิโลกรัมต่อวัน เนื่องจากโรงรมสหกรณ์ที่รัฐสร้างให้มีขนาดเล็กรับน้ำยางสดได้วันละ 2-3 ตัน ไม่สามารถรองรับสมาชิกและน้ำยางสดจำนวนมากได้ ทำให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงานของสหกรณ์ ไปในทางที่ดีขึ้น หรือหมดสภาพลงได้ เช่น เพิ่มกำลังผลิตด้วยสหกรณ์เอง การนำน้ำยางสดไปจำหน่ายแก่โรงงานลดภาระในการแปรรูป หรือไม่มีการแปรรูปผลิตที่สหกรณ์ โดยคงกิจกรรมรวบรวมผลผลิตจำหน่าย เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมนโยบายต่าง ๆ ของสมาชิก ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ส่งผลต่อการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยาง

การวิเคราะห์การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก

1. เกณฑ์การจัดหาที่ดินที่ตั้งโรงงานยางแผ่นรมควันของสหกรณ์ การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางมีปัญหาจากลักษณะโครงการที่ให้กลุ่มเกษตรกรจัดหาที่ดินบริจาคแก่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในการสร้างโรงงาน ซึ่งส่งผลให้การจัดตั้งสหกรณ์ในภาคตะวันออกมีปัญหาการกระจายสหกรณ์ เพราะไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ครอบคลุมพื้นที่สวนยางตรงความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยาง แต่ให้จัดตั้งตามการจัดหาที่ดินที่บริจาคได้ ส่งผลให้จังหวัดระยองซึ่งมีพื้นที่สวนยางมากที่สุดในภาคตะวันออก 639,790 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.8 แต่มีการจัดตั้งสหกรณ์เพียง 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.0 แต่จังหวัดตราดซึ่งมีพื้นที่สวนยางน้อยที่สุด 198,035 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.6 แต่มีการจัดตั้งสหกรณ์ถึง 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.0 ตราดสามารถจัดหาที่ดินบริจาคได้มากกว่าระยองทำให้ตราดมีจำนวนสหกรณ์มากกว่าระยอง ส่งผลให้การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออกไม่มีการกระจายให้ครอบคลุมพื้นที่สวนยางตรงตามความต้องการเกษตรกรชาวสวนยาง ส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์ในภายหลัง

2. เกณฑ์ความเหมาะสมของที่ตั้งสหกรณ์และสาธารณูปโภค หลักการจัดตั้งสหกรณ์ต้องตั้งในพื้นที่ที่มียางอยู่ การคมนาคมสะดวก อยู่ในจุดศูนย์กลางในพื้นที่ที่ปลูกยางของเกษตรกรรายล้อม มีสาธารณูปโภค น้ำ ไฟฟ้า ในการดำเนินงาน พบว่า การจัดตั้งสหกรณ์ไม่สามารถเป็นไปตามหลักการ ต้องสร้างตามพื้นที่ที่บริจาค ไม่มีการจัดงบประมาณโรงงานในการสร้างระบบสาธารณูปโภคตามพื้นที่ สหกรณ์ใดที่ไม่มีความพร้อมก็ไม่สามารถดำเนินการได้ และปัญหาที่ตั้งสหกรณ์สวนยาง อยู่ไกลจากสวนยางของสมาชิกสหกรณ์มาก จากข้อมูลสถานภาพของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก ที่ตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางไม่อยู่ในศูนย์กลางสวนยางของสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งเป็นหลักการในการจัดตั้งสหกรณ์และสหกรณ์ต้องการสมาชิกที่มีพื้นที่สวนยางรอบสหกรณ์ รวม 2-3,000 ไร่ เทียบเท่าพื้นที่ 4-5 ตารางกิโลเมตร แต่ปรากฏว่าที่ตั้งสหกรณ์อยู่ไกลจากสวนยางสมาชิกสหกรณ์มาก โดยที่สมาชิกสหกรณ์ร้อยละ 63.07 อยู่ห่างจากสหกรณ์มากกว่า 5 กิโลเมตร และร้อยละ 32.36 อยู่ห่างจากสหกรณ์มากกว่า 10 กิโลเมตร ซึ่งระยะทางจาก

สวนยางสมาชิกห่างจากสหกรณ์มาก ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์กับกิจกรรมของสหกรณ์กองทุนสวนยาง โดยเฉพาะด้านการผลิต ซึ่งต้องมีการขนน้ำอย่างสดไปแปรรูปที่สหกรณ์ทุกวันมีความไม่คุ้มค่า เพราะน้ำยางของสมาชิกมีน้อย

3. เกณฑ์ในการดำเนินงานสหกรณ์ตามกฎหมาย สมาชิกสหกรณ์ร่วมกันด้วยการหวังผลประโยชน์จากสหกรณ์โดยเฉพาะช่วงที่มีการแทรกแซงราคายางของรัฐ ทำให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรของรัฐที่ช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ เมื่อหมดนโยบายแทรกแซงของรัฐ สมาชิกสหกรณ์ซึ่งเคยชินกับการรับความช่วยเหลือจากรัฐ ก็จะไม่มีกิจกรรมร่วมกับสหกรณ์ และปัญหาการดำเนินงานสหกรณ์เรื่องการผลิตแปรรูปสหกรณ์ซึ่งมีเครื่องจักรแปรรูปปรีดยางแผ่น ห้องรมควันซึ่งจากกฎหมายของกระทรวงอุตสาหกรรมเข้าข่ายต้องขออนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมในการขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน แต่สหกรณ์กองทุนสวนยางไม่มีความรู้ขาดการดำเนินการขออนุญาต ส่งผลให้สหกรณ์กองทุนสวนยางหลายแห่งดำเนินการผิดกฎหมายและไม่มีการเปิดดำเนินการ ปัญหาการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ส่งผลต่อการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยางในภายหลังทั้งสิ้น

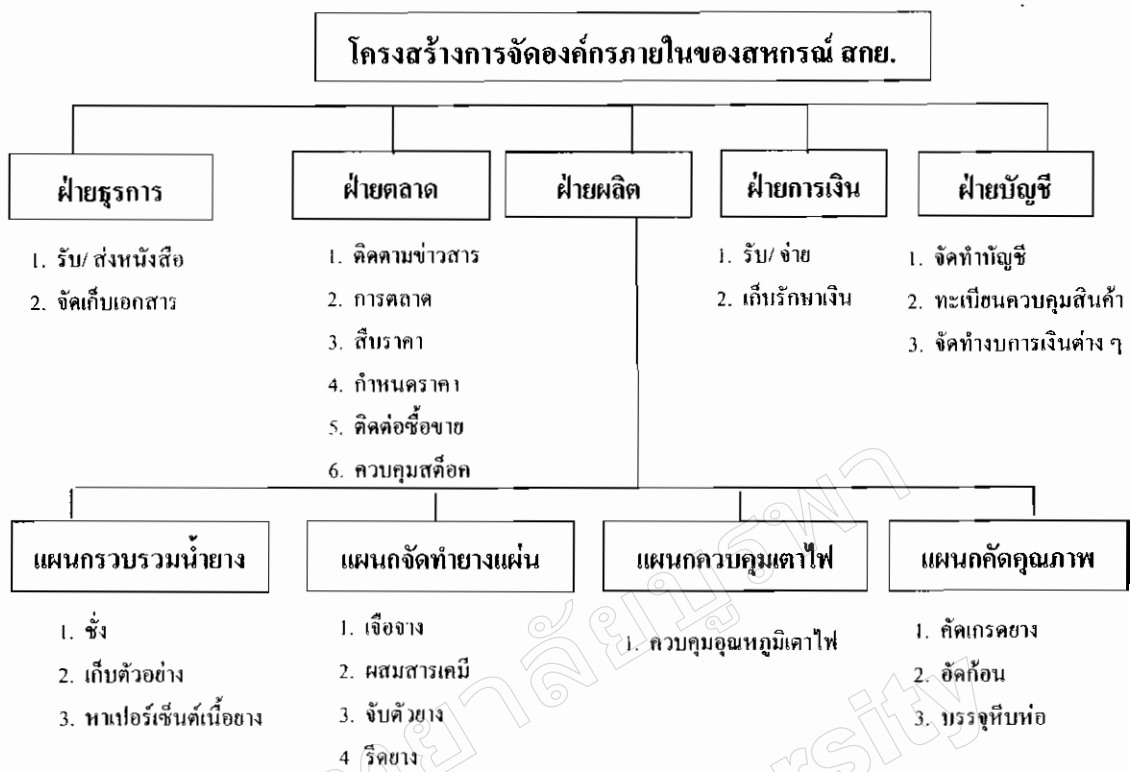
สรุป การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยาง เป็นการช่วยเหลือจากรัฐบาลในการสร้างโครงการโรงงานยางแผ่นรมควัน มอบแก่เกษตรกรชาวสวนยางที่รวมตัวเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยาง โดยมีหลักเกณฑ์ให้กลุ่มเกษตรกรที่ร่วมโครงการเป็นผู้จัดหาที่ดินก่อสร้างโรงงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ คือ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง รวมถึงคอยกำกับแนะนำดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยางในฐานะพี่เลี้ยง ร่วมกับหน่วยงานกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ การจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก รวม 60 สหกรณ์ จังหวัดระยองมีพื้นที่สวนยางมากที่สุด ร้อยละ 46.8 แต่มีการจัดตั้งจำนวนสหกรณ์น้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 20.0 จังหวัดตราดมีพื้นที่สวนยางน้อยที่สุด ร้อยละ 14.6 แต่มีการจัดตั้งจำนวนสหกรณ์มากที่สุด ร้อยละ 50.0 จากการไม่มีกฎหมายที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการจัดหาที่ดินได้ เป็นหลักในการจัดตั้งสหกรณ์ ส่งผลให้ที่จัดตั้งสหกรณ์ไม่มีการกระจายตรงความต้องการเกษตรกร ในหลายพื้นที่สหกรณ์ไม่มีสาธารณูปโภคเพียงพอทั้งไฟฟ้า ระบบน้ำขัดแย้งกับหลักการจัดตั้งโครงการโรงงานยางแผ่นรมควันที่ให้อำนาจที่ดินที่มีสาธารณูปโภค น้ำ ไฟฟ้า ส่งผลให้สหกรณ์ที่จัดตั้งต้องมีการะในการจัดหาสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น รวมถึงการที่สหกรณ์ไม่มีความรู้ในการดำเนินงานโรงงานยางแผ่นรมควันที่ต้องมีขั้นตอนการขออนุญาตประกอบโรงงานจากอุตสาหกรรมจังหวัดเพื่อให้ได้ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย และมีสหกรณ์หลายแห่งที่ไม่สามารถดำเนินงานได้จากการไม่มีใบอนุญาตประกอบ

กิจการโรงงาน การยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ขึ้นกับประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากสหกรณ์ สหกรณ์ที่ดำเนินการได้ผลสมาชิกจะยอมรับสหกรณ์ ช่วงเวลาที่มีโครงการแทรกแซงราคาขายพารา สมาชิกจะได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และเข้าร่วม โครงการแทรกแซงของรัฐได้ มีผลให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ และส่งผลต่อการดำเนินงานของ สหกรณ์ในภายหลัง ซึ่งในการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ใน การจัดตั้งมีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยางในภายหลังทั้งสิ้น

2. โครงสร้างองค์กรสหกรณ์กองทุนสวนยาง

ผู้วิจัยศึกษาโครงสร้างองค์กรสหกรณ์กองทุนสวนยาง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อ การดำเนินงานสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ ดังนี้

สหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สทย.) เป็นสหกรณ์ประเภท สหกรณ์การเกษตรการค้า เน้นธุรกิจเหมือนกับสหกรณ์เกษตรทั่วไป แต่จะเน้นเรื่องธุรกิจการ บริหาร โรงอบ/ รมยางเป็นหลักสหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สทย.) เป็น สหกรณ์ขนาดเล็กมีสมาชิกโดยเฉลี่ยประมาณ 150 คน มีทุนดำเนินงานน้อย ในระยะแรกอาจจะ ไม่สามารถจ้างผู้จัดการได้คณะกรรมการดำเนินการและสมาชิกจะต้องร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ และมีความเสียสละพอสมควรเพื่อช่วยกันบริหารงานของสหกรณ์ให้ดำเนินไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยคณะกรรมการดำเนินการควรแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน ดังนี้

ภาพที่ 11 การจัดองค์กรสหกรณ์กองทุนสวนยาง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2540, หน้า 16)

1 ฝ่ายการผลิต มีหน้าที่ควบคุมดูแลกระบวนการผลิต ตั้งแต่การรับน้ำยางมาจากสมาชิกจนกระทั่งทำเป็นยางอบแห้งตลอดจนการคัดคุณภาพและหีบห่อซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็น 4 แผนก คือ

- 1.1 แผนกรับน้ำยาง หาเปอร์เซ็นต์เนื้อยาง
- 1.2 แผนกจัดทำแผ่น
- 1.3 แผนกอบ/รมควัน (ควบคุมเตาไฟ)
- 1.4 แผนกคัดคุณภาพ

การจัดการด้านการผลิตเป็นสิ่งสำคัญมากทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตจะต้องละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ได้ยางที่มีคุณภาพมาตรฐานและต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วในการบริหารการผลิต ผู้จัดการ หรือผู้บริหารสหกรณ์ จะต้องทราบและบันทึกข้อมูลในการตัดสินใจว่าจะผลิตหรือขายยางชนิดใดที่จะทำให้สหกรณ์ได้ราคาได้ดีที่สุด

2. ฝ่ายการตลาด มีหน้าที่กำหนดราคาซื้อขายน้ำยางสด ติดตามข้อมูลข่าวสาร การตลาดติดต่อประสานงานซื้อขาย ตลอดจนการจำหน่ายยางพาราและการควบคุมสต็อกยางพารา

3. ฝ่ายการเงิน มีหน้าที่รับจ่าย และเก็บรักษาเงินของสหกรณ์
4. ฝ่ายบัญชี มีหน้าที่ควบคุมดูแลด้านบัญชีและหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ของสหกรณ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และถูกต้องเป็นปัจจุบัน
5. ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่รับส่งหนังสือ จัดเก็บเอกสาร และพิมพ์หนังสือในการปฏิบัติงานจริงของคณะกรรมการดำเนินการ อาจแบ่งความรับผิดชอบของงานแต่ละฝ่ายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจำนวนกรรมการที่มาปฏิบัติงาน เช่น ฝ่ายการผลิต และฝ่ายการตลาด อาจมีกรรมการรับผิดชอบคนเดียวหรือกลุ่มเดียวกัน แต่ฝ่ายการเงินและฝ่ายบัญชีควรจะแยกกัน เพื่อให้สามารถควบคุมและตรวจสอบได้

กฎระเบียบในการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยาง

ในการดำเนินงานสหกรณ์มีกฎระเบียบในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และข้อบังคับสหกรณ์กองทุนสวนยางของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และระเบียบสหกรณ์กองทุนสวนยางที่เป็นกรอบในการดำเนินงาน มีประเด็นสำคัญของกฎระเบียบ ดังนี้

ข้อบังคับสหกรณ์กองทุนสวนยาง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2552)

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันและช่วยเหลือส่วนรวมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและสหกรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจสังคมรวมทั้งรวมกันผลิตยางพาราเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต และรวมกันขายเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่ม (ข้อ 4)

สมาชิก การเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจและเปิดรับสมาชิกเสมอ เป็นผู้ดำเนินงานเกษตรกรรมทำสวนยางพาราอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียง (ข้อ 14)

การประชุม การประชุมใหญ่ให้คณะกรรมการดำเนินการเรียกการประชุมอย่างน้อย ปีละหนึ่งครั้ง (ข้อ 21)

กรรมการดำเนินการ วาระอยู่ในตำแหน่งให้กรรมการดำเนินการอยู่ในตำแหน่งสมัยละ 2 ปี ไม่เกิน 2 วาระ ติดต่อกัน (กฎหมายพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 50)

ระเบียบสหกรณ์กองทุนสวนยาง (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2538, หน้า 82-88) มีประเด็นสำคัญในการดำเนินงานสหกรณ์ในการการผลิต การจำหน่าย ดังนี้

การรวบรวม สหกรณ์จะรวบรวมเฉพาะน้ำยางสดจากสมาชิก เพื่อให้การแปรรูปยางแผ่นของสหกรณ์มีคุณภาพและขนาดเดียวกัน (ข้อ 5) และ การรวบรวมน้ำยางสด สหกรณ์จะพิจารณา รับซื้อ หรือรวบรวมน้ำยางจากสมาชิกเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่การรวบรวมน้ำยางได้ปริมาณไม่เพียงพอ หรือมีความจำเป็นในการดำเนินงานสหกรณ์อาจพิจารณา รับซื้อน้ำยางจากบุคคลภายนอกได้ สมาชิกสหกรณ์ทุกคนจะต้องรวบรวมน้ำยางส่งมอบให้สหกรณ์เท่านั้น จะส่งมอบให้ผู้รับซื้อรายอื่น

ไม่ได้เว้นแต่คณะกรรมการดำเนินการได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้จำหน่ายบุคคลอื่นได้จึงจะกระทำได้ (ข้อ 9)

การแปรรูป สหกรณ์อาจแปรรูปน้ำยางสดเป็นยางแผ่นดิบ ยางแผ่นอบแห้ง ยางแผ่นรมควัน ยางแท่งและผลิตภัณฑ์ยางพารา โดยเป็นไปตามกำลังตามความสามารถของสหกรณ์และความต้องการของตลาด (ข้อ 13)

การจำหน่าย สหกรณ์จะจำหน่ายยางพาราของสมาชิก ดังนี้ จำหน่ายในรูปน้ำยางสด สหกรณ์จำหน่ายน้ำยางให้แก่ผู้รับซื้อที่สหกรณ์ ได้ทำความตกลงไว้ตามราคารับซื้อในวันส่งมอบ วิธีนี้ใช้กรณีที่ราคาน้ำยางในระหว่างเวลานั้นมีราคาสูง หากนำไปแปรรูปบวกค่าใช้จ่ายในการแปรรูปแล้ว เห็นว่าขายน้ำยาง ะได้ราคาดีกว่า หรือเท่ากัน (ข้อ 18) ให้สหกรณ์ขายยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราด้วยเงินสด โดยชำระราคาทันที ถ้าจำเป็นต้องขายยางพาราเป็นเงินเชื่อ ให้ผู้ซื้อทำสัญญาไว้กับสหกรณ์และจะต้องให้ธนาคารค้ำประกันเงินเชื่อนั้น (ข้อ 21)

ความเหมาะสมของโครงสร้างสหกรณ์ในการดำเนินการ ผู้วิจัยศึกษาโดยการสัมภาษณ์-เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ ในด้านการดำเนินงานสหกรณ์ จากการสัมภาษณ์-เจาะลึก ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยาง กล่าวว่า โครงสร้างของสหกรณ์ เริ่มแรกตั้งสหกรณ์และเปิดดำเนินการระเบียบของสหกรณ์ใช้ได้ แต่มีข้อบกพร่องในเวลาต่อมา จึงมีการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาระเบียบสหกรณ์ที่มีปัญหาให้เป็นข้อระเบียบที่สามารถปฏิบัติงานได้ดี มีการประชุมสามัญสมาชิกสหกรณ์ปีละ 1 ครั้ง ซึ่งเป็นการประชุมที่น้อยไป ควรมีการประชุมปีละ 2 ครั้ง 6 เดือนต่อ 1 ครั้ง การประชุมก็มีปัญหาบ้าง เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่อาจจะมีการกิจไม่สามารถเข้าประชุมได้พร้อมเพรียง เพราะติดการทำมาหากิน ซึ่งสมาชิกมีอาชีพหลายด้าน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์-เจาะลึก เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ที่กล่าวว่า โครงสร้างสหกรณ์รูปแบบดี แต่ระเบียบการบังคับใช้และปฏิบัติกับสหกรณ์เล็กจะมีปัญหา เช่น ตามวาระผู้บริหารสหกรณ์กำหนดไว้มีระยะ 2 ปี เมื่อมีการเลือกตั้งเปลี่ยนผู้บริหารคนใหม่มาแทนคนเก่า ทำให้เกิดจุดด้อย สหกรณ์ไม่พัฒนา สมาชิกขาดความเชื่อถือ ระเบียบการประชุมสหกรณ์ไม่มีการกำหนดตายตัว แล้วแต่มีมติที่ประชุมคณะกรรมการกำหนดตามความเหมาะสมและความต้องการของสมาชิกและคณะกรรมการ แต่ระเบียบวาระการประชุมสามัญประจำปี ต้องมีปีละ 1 ครั้ง

ความเข้มแข็งของสหกรณ์กองทุนสวนยางอยู่ที่ผู้บริหาร เช่น สหกรณ์ที่ยังมีโรงรมทำการผลิต หรือมีการดำเนินงานอยู่บางสหกรณ์มีความเข้มแข็งมาจากคณะกรรมการ ผู้บริหาร และหน่วยงานภาครัฐในการดูแลอยู่ โดยมีการบริหารงานคำนึงถึงความยุติธรรมและโปร่งใสจึงได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี ส่วนสหกรณ์ที่หยุดดำเนินงานเนื่องมาจากคณะกรรมการผู้บริหารทำงานไม่มีจิตอาสา จิตใจทำงานไม่โปร่งใส ระเบียบสหกรณ์ ข้อปฏิบัติและการประชุม

ของสหกรณ์มีความเหมาะสม เพียงแต่สหกรณ์นำไปใช้โดยคณะกรรมการและผู้บริหารนำไปใช้ผิดที่ผิดทาง และผิดวัตถุประสงค์ตามนโยบายภาครัฐที่ให้ไว้ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารองค์กรชาวนายก กล่าวว่า โครงสร้างของสหกรณ์เป็นการกำหนดโครงสร้างที่ดี ไม่มีปัญหาต่อการดำเนินการ จะมีปัญหาในเรื่องของคณะกรรมการหรือผู้บริหารสหกรณ์ โดยสหกรณ์ส่วนใหญ่จะมีการเลือกคณะกรรมการและผู้บริหารที่เป็นญาติพี่น้อง พรรคพวก หมู่เดียวกัน ทำให้การบริหารงานดำเนินงานแบบพวกมากลากไป ไม่ยุติธรรมและเสมอภาคต่อสมาชิก ไม่โปร่งใส เผลอใจการช่วยเหลือสมาชิกที่ใกล้ชิดกันหรือมีความสัมพันธ์ต่อกันทำให้สหกรณ์หยุดดำเนินการ และปัญหาวิสัยทัศน์ของคณะกรรมการที่จะดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกสหกรณ์ที่ไม่เข้าใจในการดำเนินการเชิงธุรกิจไม่กล้าตัดสินใจ กลัวปัญหาที่เกิดขึ้นจะไม่สามารถแก้ไขได้ จึงทำให้สหกรณ์ยุติการเป็นสหกรณ์หรือสหกรณ์ล้มเหลว หยุดดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุการมาร่วมสหกรณ์เพราะภาครัฐไปชักชวนมา ไม่ได้เกิดจากความต้องการของเกษตรกรโดยตรง การแบ่งงานในสหกรณ์จัดว่าเป็นระบบดี แต่มีปัญหาการจ้างแรงงานทำงานในโรงรมจะหาแรงงานยาก เนื่องจากค่าแรงไม่สูง ส่วนเจ้าหน้าที่บุคลากรในสายบุคลากรของสหกรณ์ ผู้จัดการ การบัญชี การเงิน เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ ไม่มีปัญหาในการขาดแคลน มีการกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม คุณสมบัติ และทักษะของงานได้ตามกำหนด งานตามตำแหน่ง ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการทำงาน ถ้าทำงานครบ 5 ปี จะได้รับเงินสมทบ มีประกันสังคม และระเบียบข้อบังคับตามกฎหมาย แรงงานกำหนด การแบ่งงาน ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กล่าวว่า การแบ่งงานมีระเบียบการแบ่งงานที่ชัดเจนในบางสหกรณ์ แต่บางสหกรณ์จะไม่มี การแบ่งงานที่ชัดเจน คือสหกรณ์เล็กที่ไม่มีบงจ้างบุคลากร และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสหกรณ์และโรงรม การดำเนินงานขึ้นกับความต้องการสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์ขนาดใหญ่จะมีการแบ่งงานตามที่รัฐกำหนดมีความละเอียดครบถ้วน เป็นแบบโครงสร้างที่ดี แต่สหกรณ์เล็กนำไปปฏิบัติไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องของเงินทุนที่จะไปจ้างบุคลากรและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และการแบ่งงานจะดูการเงินเป็นหลักโดยคณะกรรมการจะเป็นผู้กำหนด โดยมีผู้ตรวจบัญชี และกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งต้องมีระเบียบรองรับ การจ้างงานบุคลากรในสหกรณ์ และโรงรม ตามระเบียบการจ้างงานของกระทรวงแรงงาน โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาในการจ้างงาน ยกเว้นสหกรณ์ล้มจึงจะเลิกจ้าง

ปัญหาการเงินสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีความเห็นว่า ในระยะแรกมีปัญหาเรื่องการเงิน จากการเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เริ่มแรก เนื่องจากเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก ไม่มีความน่าเชื่อถือต่อหน่วยงานรัฐและธนาคารในการสนับสนุนเงินทุนต้องมีการปรับปรุงแก้ไขต่อเดิมสหกรณ์อยู่ตลอดจนในปัจจุบันผู้บริหารและกรรมการของสหกรณ์ได้พัฒนาสหกรณ์มี

ความเข้มแข็ง และเป็นที่น่าเชื่อถือต่อสมาชิกสหกรณ์ ต่อหน่วยงานภาครัฐและ ธ.ก.ส. ได้รับการส่งเสริม เพิ่มวงเงินในการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เจริญเติบโตจากการบริหารสหกรณ์ที่โปร่งใส ตรวจสอบ ได้จากหน่วยงานภาครัฐและจากสมาชิกสหกรณ์ และปัญหาในด้านการรับสมาชิก ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีความเห็นว่า การรับสมาชิกของสหกรณ์มีการเปิดรับสมาชิกตลอดกำหนดไว้ว่าต้องสมัครก่อนการเปิดประชุมคณะกรรมการประจำเดือน การสมัครเป็นสมาชิก สมัครเป็นสมาชิกได้ครบครัวละ 1 คน โดยมีเอกสารสมัคร คือ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน โฉนดที่ดินที่มีการปลูกยางจริงจำนวนกี่ไร่ถ้าเป็นสมาชิกนอกพื้นที่จะต้องมีการตรวจสอบ ถ้ามีโฉนดที่ดินแต่ไม่ได้ปลูกยาง ต้องมีธุรกิจกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตร ด้านใดก็ได้ แต่ห้ามมีธุรกิจซื้อขายยาง หรือเป็นพ่อค้ารับซื้อขายยาง การรับสมัครสมาชิกไม่จำกัดจำนวนและตามสมัครใจ โดยให้เขียนใบสมัครเองแต่ถ้าในภายใน 1 เดือน หลังจากเขียนใบสมัครแล้วไม่จ่ายเงินในการซื้อหุ้นตามข้อตกลงจะยกเลิกการเป็นสมาชิกสหกรณ์ทันที

การวิเคราะห์โครงสร้างสหกรณ์กองทุนสวนยาง

1. ปัญหาระเบียบสหกรณ์ที่คับแคบไม่ยืดหยุ่น ในเรื่องวาระดำรงตำแหน่งของกรรมการสหกรณ์ที่กำหนดให้อยู่ในตำแหน่งได้ สมัยละ 2 ปี ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน ส่งผลให้ผู้บริหารสหกรณ์ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ เมื่อดำรงตำแหน่งครบวาระแล้วไม่สามารถดำรงตำแหน่งได้คนของสหกรณ์ขนาดเล็กมีจำกัด เกณฑ์ไม่ส่งผลให้สามารถหาผู้ดำเนินงานที่ดีได้ การเปลี่ยนกรรมการชุดใหม่ที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกสหกรณ์และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสหกรณ์ เพราะสหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นสหกรณ์ขนาดเล็กมีสมาชิกจำนวนน้อย และอยู่ในช่วงของการเริ่มดำเนินการของสหกรณ์ ซึ่งต้องการผู้บริหารที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในการบริหาร และปัญหาระเบียบสหกรณ์กำหนดวาระการประชุมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ส่งผลให้คณะกรรมการที่ไม่มีความรู้ ไม่เสียสละ ไม่มีความโปร่งใส ประชุมตามกำหนดของระเบียบสหกรณ์ ทำให้การดำเนินงานสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ไม่สามารถมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ซึ่งในทางปฏิบัติการบริหารสหกรณ์จะประสบผลสำเร็จ สมาชิกสหกรณ์ต้องมีส่วนร่วม และสหกรณ์ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออกมีการประชุมทุกเดือน ซึ่งส่งผลต่อความโปร่งใสการดำเนินการและผลของการดำเนินการของสหกรณ์

2. ปัญหาโครงสร้างองค์กรสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ โครงสร้างสหกรณ์มีรูปแบบที่ดี แต่มีปัญหาเกี่ยวกับสหกรณ์กองทุนสวนยางซึ่งเป็นสหกรณ์ขนาดเล็กวัตถุประสงค์ของระเบียบสหกรณ์ กำหนดว่า สมาชิกสหกรณ์ต้องดำเนินกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก และสหกรณ์ในการรวบรวมน้ำยางสดของสมาชิกมาแปรรูปที่สหกรณ์ และ

จำหน่ายร่วมกันที่สหกรณ์ แต่ในทางปฏิบัติผลสำเร็จการดำเนินการสหกรณ์ไม่ได้ขึ้นกับโครงสร้างสหกรณ์ ข้อบังคับ ระเบียบ ไม่สามารถผูกมัด สังการสมาชิกได้ เพราะการรวมเป็นสหกรณ์ของสมาชิกและการร่วมกิจกรรมต้องเป็นไปโดยสมัครใจ ซึ่งส่งผลให้การบริหารสหกรณ์ดำเนินการได้โดยวิธีเดียวต้องหาวิธีการที่สามารถทำให้สมาชิกยอมรับเชื่อมั่นสหกรณ์และมีส่วนร่วมกับสหกรณ์เป็นปัญหาของโครงสร้างองค์กรที่แตกต่างจากองค์กรอื่น ถ้าสมาชิกไม่มีส่วนร่วมกับองค์กรองค์กรสหกรณ์ไม่สามารถดำเนินการได้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสหกรณ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พบว่า สหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นสหกรณ์ขนาดเล็กไม่มีทุนจัดจ้างผู้จัดการได้ คณะกรรมการ และสมาชิกต้องร่วมมือกันและการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์กับสหกรณ์ขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิกในกิจกรรมของสหกรณ์ ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อคณะกรรมการบริหารสหกรณ์ในด้านความรู้ ความสามารถ ความโปร่งใสและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่กำลังดูแล ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า โครงสร้างสหกรณ์ข้อบังคับสหกรณ์ และความเชื่อมั่นในระบบสหกรณ์ไม่มีผลกับการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยาง เพราะสมาชิกสหกรณ์มีอิสระในการร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ ความสำเร็จของสหกรณ์ขึ้นกับความมุ่งมั่นในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

สรุป โครงสร้างสหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก การดำเนินงานมีทุนน้อย ไม่สามารถจัดจ้างผู้จัดการที่มีประสิทธิภาพได้ กรรมการและสมาชิกต้องร่วมมือกันดำเนินงานในการดำเนินงานสหกรณ์ มีกฎระเบียบในการดำเนินงานที่สำคัญในเรื่องของสมาชิก การประชุมสหกรณ์ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ ระเบียบสหกรณ์ที่กำหนดเรื่องการรวบรวมน้ำยางของสมาชิก การแปรรูป การจำหน่าย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการบริหารงานสหกรณ์ ปัญหาโครงสร้างสหกรณ์ในการดำเนินงาน คือ ระเบียบสหกรณ์เรื่องวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการที่กำหนดไว้ไม่เกิน 2 วาระ ปัญหาของสหกรณ์ที่แตกต่างจากองค์กรอื่น เพราะข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ ไม่สามารถผูกมัด สังการสมาชิกได้ เพราะหลักสหกรณ์สมาชิกมีส่วนร่วมด้วยศรัทธาเชื่อมั่นสหกรณ์โดยสมัครใจ ส่งผลให้ปัญหาของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานสหกรณ์ขึ้นกับความต้องการของสมาชิก ความเชื่อมั่นผู้บริหารสหกรณ์ การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่กำลังดูแล ส่งผลต่อผลดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

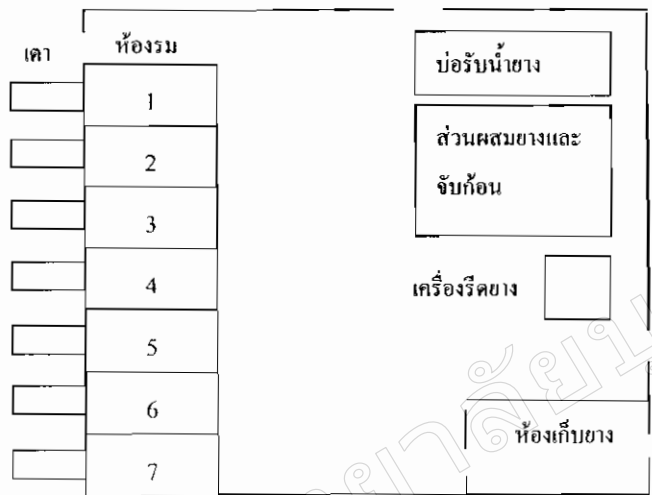
3. ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ ส่งผลต่อการดำเนินงานสหกรณ์ ผู้วิจัยศึกษาศักยภาพการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยางในภาคตะวันออก ดังนี้

3.1 เป้าหมายของโครงการ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สทกย.)

ดำเนินการก่อสร้างโรงงานยางแผ่นรมควัน ขนาดกำลังผลิตวันละ 2 ตัน โดยมีหลักเกณฑ์การ

ก่อสร้างโรงงานต้องมีกลุ่มพัฒนาเจ้าของสวนสละเคราะห์ขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางที่สำนักงานกองทุนสละเคราะห์การทำสวนยางจัดตั้งและมีจำนวนสมาชิก 30-100 คน มีเนื้อที่สวนยางเปิดกรีดยางรวมกันมากกว่า 3,000 ไร่

ภาพที่ 12 แผนผังภายในโรงรมยางของสหกรณ์กองทุนสวนยาง (โครงการ พ.ศ. 2537)

ตารางที่ 7 ขนาดอาคาร เครื่องมืออุปกรณ์ กำลังผลิต ของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

รายการ	ขนาด (เมตร)	จำนวน	กำลังผลิต/ วัน (กิโลกรัม)	หมายเหตุ
1. อาคาร	23.00 x 24.00	1	2,000	พื้นที่ทำงาน
2. บ่อน้ำยางสด	1.00 x 1.90 x 1.20	4	3,000	รวมบ่อน้ำยางสด 8,8000 กก. เป็นยางแห้ง 3,000 กก.
3. ตะกั่วยาง	0.45 x 1.20 x 0.40	50	2,000	รวมรับน้ำยางสด 6,000 กก.
4. เครื่องรีดยางแผ่น	1.00 x 1.50	1	4,000	ใช้เวลา 10 ชม.
5. ห้องรมควัน	2.50 x 6.00 x 4.00	7	2,333	รวม 7 เต้า 7,000 กก. รมควันใช้เวลา 3 วัน

จากการสำรวจสหกรณ์กองทุนสวนยางสามพี่น้อง จังหวัดจันทบุรี (30 สิงหาคม พ.ศ. 2555) และสัมภาษณ์ประธานสหกรณ์กองทุนสวนยาง, เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสละเคราะห์การทำสวนยางจันทบุรี

ตารางที่ 8 ขั้นตอนการผลิตในโรงอบ/ ร่มยาง

ขั้นตอนการผลิตในโรงอบ/ ร่มยาง (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง, 2538)	การดำเนินงานผลิต
การหาความเข้มข้นของน้ำยางสด ↓	น้ำยางสมาชิกที่ส่งโรงงานต้องสะอาด ไม่เป็นเม็ดพริก ไม่มีสิ่งเจือปน ไม่กรีดยางในวัน ฝนตก ใช้เวลานำส่งจากสวนยางถึงโรงงานใน 1 ชั่วโมง
การรวบรวมน้ำยางสดจากสวนถึง โรงงาน ↓	ตรวจสอบคุณภาพน้ำยาง ชั่งน้ำยางลงบัญชี กรองน้ำยางให้สะอาด ลงถังพักเก็บตัวอย่าง น้ำยางสด ตรวจสอบหาความเข้มข้นของน้ำยางโดย การอบแห้ง หรือเมโทรแลค แล้วบันทึก ความเข้มข้นน้ำยาง
การเตรียมน้ำกรดฟอร์มิก ↓	เตรียมน้ำกรดฟอร์มิกสำหรับทำให้ยางแข็งตัวโดย เจือจางกรดกับน้ำสะอาดเป็นสารละลายกรด เข้มข้น 2%
การทำยางแผ่นดิบ ↓	นำน้ำยางสดขั้นตอนที่ 1 ผสมกับสารละลายกรด ในตะกวด ในสัดส่วน 0.5 กรัมต่อเนื้อยางแห้ง 100 กรัม กวนให้เข้ากันทิ้งไว้ 2 ชั่วโมง นำขึ้นเข้า เครื่องรีดยางแผ่นเป็นยางแผ่นดิบ
การทำยางแผ่นรมควัน ↓	นำยางแผ่นดิบแขวนบนตะแกรง เข้าห้องรมควัน ควบคุมอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 50-70° C ตลอดเวลาใช้ ไม้พินเป็นเชื้อเพลิงให้ความร้อน รมควันประมาณ 50 ชั่วโมงทั้งยางให้เย็น 1 วัน นำออกจากห้อง รมควัน
การคัดชั้นยางหีบห่อ ↓	คัดชั้นยางแผ่นรมควัน ใช้การมองยางแผ่นเป็น เกณฑ์ตัดสินลักษณะของยางแผ่นรมควันตาม มาตรฐาน GREEN BOOK แล้วหีบห่อ เตรียม จำหน่าย

ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางแผ่นรมควัน ประกอบด้วย ค่าแรงงานรวบรวมน้ำยางสด ค่าทำตัวอย่างน้ำยางในการหาค่าความเข้มข้นการทำยางแผ่นดิบ และค่ารมควันยาง ซึ่งต้องมีคนดูแลตลอด 24 ชั่วโมง เพราะต้องมีการเติมฟืนในเตาไฟ ทุก 3 ชั่วโมง และค่าคัดชั้นยางหีบห่อ ค่าบริหารสหกรณ์และ ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ประกอบด้วย ค่าไม้ฟืนผันแปรไปตามราคาแต่ละพื้นที่ ค่าน้ำกรดและเคมีภัณฑ์ อื่น ๆ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าซ่อมแซม และค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ ค่าใช้จ่ายการผลิตรวมทั้งสิ้น 2.90 บาท/ กิโลกรัม (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2552) ค่าใช้จ่ายแปรปรวนของโรงงานสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออก ซึ่งมีการผลิตยางแผ่นรมควัน เพียง 3 สหกรณ์ ที่จันทบุรี มีต้นทุนการผลิต ดังนี้ สหกรณ์กองทุนสวนยางพาว มีต้นทุนการผลิต 5.00 บาทต่อกิโลกรัม สหกรณ์กองทุนสวนยางวังพรหม มีต้นทุนการผลิต 5.50 บาทต่อกิโลกรัม สหกรณ์กองทุนสวนยางวังแฉิม มีต้นทุนการผลิต 5.00 บาทต่อกิโลกรัม

3.2 ความเหมาะสมศักยภาพการผลิตยางแผ่นรมควันของสหกรณ์กองทุนสวนยาง จากการสัมภาษณ์-เจาะลึก ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยาง กล่าวว่า ศักยภาพการผลิตของโรงรมสหกรณ์ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมีความมั่นใจต่ออุปกรณ์ เครื่องจักรและเทคโนโลยีกระบวนการในการผลิตที่รัฐส่งเสริมให้มา การมองโครงสร้างการผลิตของสหกรณ์ภาคตะวันออกส่วนใหญ่จะมีปัญหาอยู่ที่คณะกรรมการและผู้บริหารสหกรณ์ ทำงานไม่เข้มแข็ง ไม่โปร่งใส มีการทุจริต ไม่มีความเสมอภาค และยุติธรรมต่อสมาชิก ทำให้สหกรณ์ภาคตะวันออกทำงานไม่คล่องตัว หรือหยุดดำเนินงาน ขาดความเชื่อถือและไม่ร่วมมือจากสมาชิก ทำงานไม่สนองต่อความต้องการของสมาชิก การผลิตที่สหกรณ์ มีประโยชน์มาก คือ ผลผลิตมีคุณภาพดี ราคาขายสูงทำให้ราคาวัตถุดิบ ถือน้ำยางของสมาชิกขายได้ในราคาที่สูง ปัญหาการผลิตของโรงรมสหกรณ์การควบคุมอุณหภูมิจากไฟในเตารวมสร้างปัญหาบ้างแต่สามารถควบคุมได้ ปัญหากำลังผลิตสหกรณ์น้อย สหกรณ์ใหญ่ เล็ก ที่มีสมาชิกต่างกันแต่มีกำลังผลิตเท่ากัน สหกรณ์เล็กไม่มีปัญหาการผลิต แต่สหกรณ์ใหญ่จะไม่สามารถผลิตน้ำยางสมาชิกได้หมด ต้องนำไปขายโรงงานเอกชน และปัญหาสหกรณ์น้อยในช่วงที่ฝนตกไม่มีน้ำยางผลิต กำลังผลิตสหกรณ์ขึ้นกับฤดูกาล

สัมภาษณ์-เจาะลึก เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กล่าวว่า ศักยภาพการผลิตของโรงรมสหกรณ์มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานที่ตั้ง การผลิตของสหกรณ์เป็นการเพิ่มมูลค่าของยางที่แปรรูปแล้วจากน้ำยางที่ถูกพ่อค้ากำหนดราคา การผลิตของโรงรมสหกรณ์จึงเพิ่มมูลค่าจากการผลิตที่ได้คุณภาพมาตรฐานเดียวกันปัญหาเครื่องจักรของสหกรณ์ไม่มีเครื่องจักรสำรอง เครื่องจักร กรณีที่อุปกรณ์สหกรณ์เสีย โดยเฉพาะเครื่องรีดยางต้องหยุดการผลิตเพื่อซ่อมแซม ซึ่งบางครั้งใช้เวลาหลายวันทำให้กำลังผลิตของสหกรณ์สะดุดได้

ไม่มีการเตรียมความพร้อมเหมือนเอกชน ขยายแผ่นรมควันของสหกรณ์เป็นที่ต้องการของตลาด ประมูลของพ่อค้า แต่ปัญหาโรงรมของสหกรณ์มีกำลังการผลิตที่จำกัด และปัญหาในปัจจุบันราคา ขยายแผ่นรมควัน ตลาดไม่ต้องการขยายแผ่นรมควัน ตลาดต้องการขยายแผ่นดิบซึ่งราคาขยายแผ่นรมควัน ต่ำกว่าราคาขยายแผ่นดิบ ตลาดจำหน่ายผกผัน ซึ่งเป็นช่วงขาลงในปัจจุบัน สหกรณ์จะประสบ ปัญหาขาดทุน แล้วถ้าเป็นช่วงหน้าฝน ชาวสวนยางจะหยุดกรีดยางจะหันไปทำยางก้อนถ้วย

แต่เดิมภาครัฐต้องการให้สมาชิกรับวัตถุดิบนำยางมาแปรรูปในโรงรมที่ภาครัฐ สร้างให้เพิ่มคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน แต่มีความคิดที่ไม่เห็นด้วยจากเกษตรกรชาวสวนยางที่มี ฐานะดี จะไม่ให้ความร่วมมือร่วมใจในการนำวัตถุดิบมาผลิตในโรงรมสหกรณ์ เพราะเป็น การเสียเวลาในการทำธุรกิจซึ่งสมาชิกที่มีอาชีพหลากหลายและมีฐานะดีจะไม่ร่วมมือกับสหกรณ์ ดังนั้นศักยภาพโรงรมในการผลิตของรัฐที่จัดสร้างให้จึงเหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยมากกว่า เกษตรกรรายใหญ่ มีประโยชน์มากต่อสหกรณ์เล็กที่มีเกษตรกรรายย่อยเป็นสมาชิก ส่วนสหกรณ์ที่มี เกษตรกรรายใหญ่จะมีปัญหาในการผลิต เนื่องจากโรงรม เครื่องมือการผลิตมีขนาดเล็กกำลัง ผลิตจำกัด ไม่สามารถรองรับวัตถุดิบนำยางที่นำมาผลิตจำนวนมากได้ แต่สหกรณ์ก็สามารถมีวิธีการ ให้สมาชิกรายใหญ่มีสวนยางพารา สร้างเครื่องจักรและ โรงรมผลิต เป็นของตัวเองและมอบให้ สหกรณ์เป็นผู้รวบรวมประมูลจำหน่ายให้แก่สมาชิกที่ผลิตขยายแผ่นรมควันเองได้ ให้ได้ราคาสูงและ สร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์

3.3 วิเคราะห์ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์

3.3.1 ศักยภาพอุปกรณ์เครื่องมือในการผลิตของสหกรณ์ โดยพิจารณาตั้งแต่ สวนยางของสมาชิกสหกรณ์ตามเป้าหมายโครงการ 3,000 ไร่ ซึ่งถ้ารวบรวมน้ำยางสดสมาชิก สหกรณ์ได้ทั้งหมดจะมีเนื้อยางแห้ง 6,000 กิโลกรัมต่อวัน (อัตราการผลิต 2 กิโลกรัม/วัน, องค์การ สวนยาง) และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางสามพี่น้อง ถึงศักยภาพของ เครื่องมือ อุปกรณ์ พบว่า บ่อรับน้ำยางสดมีความจุ น้ำยางสดคิดเป็นเนื้อยางแห้ง 3,000 กิโลกรัม ต่อรอบ ตะกอนน้ำยางมีความจุน้ำยางสดคิดเป็นเนื้อยางแห้ง 2,000 กิโลกรัมต่อรอบ เครื่องรีดยางแผ่น มีศักยภาพการรีดยางแผ่นได้เนื้อยางแห้ง 4,000 กิโลกรัมต่อวัน และห้องรมควันมีศักยภาพการผลิต ขยายแผ่นรมควันได้วันละ 2,333 กิโลกรัมต่อวัน (เวลาการรมควัน 3 วัน ต่อรอบ) วิเคราะห์ได้ว่ามี ประสิทธิภาพ ศักยภาพอุปกรณ์ เครื่องมือในการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยางมีความเหมาะสม สามารถผลิตขยายแผ่นรมควันได้เนื้อยางแห้งวันละ 2,000 กิโลกรัมตามเป้าหมาย โดยที่ศักยภาพ มากกว่าเป้าหมาย คือ บ่อรับน้ำยางสด และเครื่องรีดยางแผ่น ซึ่งถ้ามีการจัดการเพิ่มระบบการผลิต ได้ จะผลิตได้มากกว่าเป้าหมาย

3.3.2 ปัญหาศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ สหกรณ์กองทุนสวนยางมีกำลังผลิตวันละ 2,000 กิโลกรัมต่อวัน มีความเหมาะสมกับสหกรณ์กองทุนสวนยางขนาดเล็ก จำนวนสมาชิก และพื้นที่สวนยางไม่มาก สามารถแปรรูปน้ำยางสดของสมาชิกได้หมด ถ้าเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยางขนาดใหญ่ที่มีจำนวนสมาชิกและพื้นที่สวนยางสมาชิกมาก จะมีปัญหาการรองรับการแปรรูปน้ำยางสดของสมาชิกไม่ได้ ต้องมีการนำน้ำยางสดสมาชิกไปจำหน่ายแก่โรงงานน้ำยางข้นหรือให้สมาชิกสหกรณ์แปรรูปเองแล้วมาจำหน่ายที่สหกรณ์ ปัญหาผู้บริหารสหกรณ์ไม่เป็นที่ยอมรับส่งผลต่อการที่สมาชิกสหกรณ์มีส่วนร่วมนำน้ำยางสดมาแปรรูปที่สหกรณ์ ปัญหาเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตของสหกรณ์ไม่มีเครื่องจักร อุปกรณ์สำรอง ถ้ามีปัญหาเครื่องจักรเสียไม่สามารถซ่อมแซมแก้ไขได้เร็ว จะส่งผลต่อการผลิตของสหกรณ์ต้องหยุดผลิต มีผลต่อศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ และปัญหาการไม่มีน้ำยางผลิตเวลาฝนตกเพราะสมาชิกไม่สามารถกรีดยางได้ส่งผลต่อการผลิตของสหกรณ์ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ฤดูฝนมีผลต่อศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ นอกจากสัมพันธ์กับกำลังผลิตของเครื่องมือ อุปกรณ์แล้ว ยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมของสมาชิกสหกรณ์และการบริหารจัดการแก้ไขปัญหของคณะกรรมการสหกรณ์ว่า จะสามารถบริหารการผลิตของสหกรณ์ให้เกิดความต่อเนื่องได้มากน้อยเพียงใด

3.3.3 ความคุ้มค่าของการผลิตยางแผ่นรมควัน ต้นทุนการผลิตของสหกรณ์อยู่ที่ 2.90 บาท/ กิโลกรัม (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2540) ในปี พ.ศ. 2540 ส่วนต่างของราคารับน้ำยางสดกับราคารายแผ่นรมควันเฉลี่ยต่อปีที่ตลาดหาคใหญ่ อยู่ที่ 3.30 บาท การผลิตยางแผ่นรมควันของสหกรณ์มีความคุ้มค่า ขณะที่ในปี พ.ศ. 2554 ต้นทุนการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยางภาคตะวันออกอยู่ที่ 5.50 บาท จากแผนภูมิที่ 15 พบว่า ส่วนต่างของราคารับน้ำยางสดกับราคารายแผ่นรมควัน เฉลี่ยต่อปี พ.ศ. 2554 ที่ตลาดหาคใหญ่ อยู่ที่ 14.69 บาท ซึ่งเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตแล้วมีส่วนต่างมาก มีความคุ้มค่าการผลิตยางแผ่นรมควันมากกว่าในอดีตมาก และส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินการสหกรณ์ที่มีการผลิตยางแผ่นรมควัน

สรุป โรงงานยางแผ่นรมควันของสหกรณ์มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความคุ้มค่ากับการผลิต ส่งผลให้สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางสามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดี ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยางขึ้นกับเครื่องจักร อุปกรณ์ของสหกรณ์ซึ่งมีศักยภาพการผลิตวันละ 2,000 กิโลกรัมต่อวันตามเป้าหมายโครงการ มีความเหมาะสมกับสหกรณ์ขนาดเล็กที่มีสมาชิกไม่มาก ปัญหาการผลิตของสหกรณ์ขึ้นกับการไม่มีเครื่องมือ อุปกรณ์สำรอง เวลาเครื่องจักรเสียจะส่งผลต่อการผลิต ศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ในการบริหารการผลิตให้เกิดความต่อเนื่องได้ ซึ่งส่งผลต่อศักยภาพการผลิตของสหกรณ์ และผลดำเนินการของสหกรณ์กองทุนสวนยาง

การเห็นประโยชน์สหกรณ์ของผู้ดำเนินงานสหกรณ์

การเห็นประโยชน์ของผู้ดำเนินงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ผู้วิจัยศึกษาการเห็นประโยชน์ของผู้ดำเนินงานสหกรณ์ประกอบด้วย สมาชิกสหกรณ์, ผู้บริหารสหกรณ์และเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางที่กำกับดูแลการดำเนินงานสหกรณ์กองทุนสวนยาง ในการศึกษาผู้วิจัยศึกษาการเห็นประโยชน์ของผู้ดำเนินงานในด้านการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ การแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ และการจำหน่ายผลผลิตที่สหกรณ์ มีผลการศึกษา ดังนี้

1. การเห็นประโยชน์สหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ ศึกษาการเห็นประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์โดยการสอบถามสมาชิกสหกรณ์กลุ่มตัวอย่าง และสัมภาษณ์-เจาะลึก สมาชิกสหกรณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

ตารางที่ 9 ค่าจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการยอมรับสหกรณ์กองทุนสวนยางของสมาชิกสหกรณ์

ความเหมาะสมนโยบายสหกรณ์ กองทุนสวนยาง	ความคิดเห็น				$\bar{X}$	SD	ระดับความ เหมาะสม	อันดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1. สหกรณ์กองทุนสวนยางทำให้เกิด การรวมกลุ่มกันในการแปรรูปผลผลิตน้ำ ยางสดเป็นยางแผ่นตรงกับความต้องการ ของสมาชิกเพียงใด	184 (25.45)	413 (57.12)	112 (15.49)	14 (1.94)	3.06	.70	มาก	2
2. สหกรณ์กองทุนสวนยาง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในการจำหน่าย ยางตรงกับความต้องการของสมาชิก เพียงใด	173 (23.93)	468 (64.73)	77 (10.65)	5 (0.69)	3.11	.60	มาก	1
3. รัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง ได้มากขึ้นโดยช่วยเหลือผ่านสหกรณ์ กองทุนสวนยาง	148 (20.47)	357 (49.38)	189 (26.14)	29 (4.01)	2.86	.78	มาก	5
4. การสร้างโรงงานแปรรูปยางแผ่น รมควันให้สหกรณ์กองทุนสวนยางมี ความคุ้มค่ากับที่รัฐได้ลงทุนไปเพียงใด	157 (21.72)	349 (48.27)	190 (26.28)	27 (3.73)	2.88	.78	มาก	4
5. สหกรณ์กองทุนสวนยางมีการปรับปรุง แก้ไขสิ่งต่าง ๆ ในสหกรณ์ให้ดีขึ้นให้ตรง กับความต้องการของสมาชิกเพียงใด	144 (19.91)	462 (63.90)	103 (14.25)	14 (1.94)	3.02	.65	มาก	3
ภาพรวมความเหมาะสมนโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยาง					2.99	.49	มาก	

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาการยอมรับสหกรณ์กองทุนสวนยาง พบว่า โดยภาพรวม การยอมรับสหกรณ์กองทุนสวนยาง สมาชิกสหกรณ์ให้ความเห็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับที่เห็นประโยชน์ของสหกรณ์มาก ($\bar{X} = 2.99, SD = .49$) เมื่อจำแนกตามรายชื่อได้ดังนี้

สหกรณ์กองทุนสวนยาง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในการจำหน่ายโดยตรงกับความต้องการของสมาชิก พบว่า สหกรณ์กองทุนสวนยาง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ในการจำหน่ายโดยตรงกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ให้ความเห็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.11, SD = .60$) ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1

สหกรณ์กองทุนสวนยางทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในการแปรรูปผลผลิตน้ำยางสดเป็นยางแผ่น ตรงกับความต้องการของสมาชิก พบว่า สหกรณ์กองทุนสวนยางทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ในการแปรรูปผลผลิตน้ำยางสดเป็นยางแผ่น ตรงกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ให้ความเห็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.06, SD = .70$) ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2

สหกรณ์กองทุนสวนยางมีการปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ในสหกรณ์ให้ดีขึ้นให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก พบว่า สหกรณ์กองทุนสวนยางมีการปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ในสหกรณ์ให้ดีขึ้นให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ให้ความเห็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.02, SD = .65$) ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 3

การสร้างโรงงานแปรรูปยางแผ่นรมควันให้สหกรณ์กองทุนสวนยางมีความคุ้มค่ากับที่รัฐได้ลงทุนไป พบว่า การสร้างโรงงานแปรรูปยางแผ่นรมควันให้สหกรณ์กองทุนสวนยางมีความคุ้มค่ากับที่รัฐได้ลงทุนไป สมาชิกสหกรณ์ให้ความเห็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.88, SD = .78$) ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4

รัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางได้มากขึ้นโดยช่วยเหลือผ่านสหกรณ์กองทุนสวนยาง พบว่า รัฐบาลช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางได้มากขึ้นโดยช่วยเหลือผ่านสหกรณ์กองทุนสวนยาง สมาชิกสหกรณ์ให้ความเห็นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.86, SD = .78$) ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 5

สรุปการยอมรับสหกรณ์กองทุนสวนยางของสมาชิกสหกรณ์ จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ในภาพรวมการยอมรับสหกรณ์กองทุนสวนยาง สมาชิกสหกรณ์มีการยอมรับในระดับมาก ($\bar{X} = 2.99, SD = .49$) โดยประเด็นที่สมาชิกสหกรณ์ให้การยอมรับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากหาน้อย คือ สหกรณ์กองทุนสวนยางทำให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์ เพื่อจำหน่ายยางเป็นการตรงกับความต้องการของสมาชิกมากที่สุด และสหกรณ์กองทุนสวนยางทำให้เกิดการรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตน้ำยางสดของสมาชิกสหกรณ์ เป็นยางแผ่นรมควันตรงกับความต้องการสมาชิกสหกรณ์มากเป็นอันดับรองลงมา การยอมรับความเหมาะสมของสหกรณ์กองทุนสวนยางใน

ด้านการปรับปรุง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ให้สามารถรวบรวมผลผลิตแปรรูป จำหน่ายบริการสมาชิกสหกรณ์ได้ ทำให้สมาชิกสหกรณ์ยอมรับสหกรณ์เป็นประเด็นถัดมา ประเด็นที่สมาชิกสหกรณ์ยอมรับในลำดับท้าย คือ ความคุ้มค่าของโรงงานแปรรูปยางแผ่นสหกรณ์ ในการพัฒนาสมาชิกด้านการแปรรูป จำหน่าย มีความคุ้มค่ากับการลงทุนที่รัฐลงไป และประเด็นท้ายสุดที่สมาชิกสหกรณ์ยอมรับคือ การช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง รวมถึงสมาชิกสหกรณ์ของรัฐจะทำได้มากขึ้น โดยการช่วยเหลือผ่านสหกรณ์กองทุนสวนยาง การยอมรับสมาชิกสหกรณ์ในประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยางในภาพรวมว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่

ผู้วิจัยศึกษาการเห็นประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์ ที่ส่งผลต่อการดำเนินการสหกรณ์มีผลดังนี้

ผลการสัมภาษณ์-เจาะลึกสมาชิกสหกรณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ด้านการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ การยอมรับการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์ระยะแรกจะมีปัญหาเพราะสมาชิกสหกรณ์ไม่คุ้นเคยกับการรวมกลุ่ม การที่ต้องมีภาระในการทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น จากการที่มีอิสระในการกรีดยาง การเก็บน้ำยางสด การรีดยางแผ่น และการขายยางแผ่นแก่พ่อค้าที่มีความเคยชินมานาน สมาชิกมีปัญหาในการแปรรูปขายยาง เพราะไม่สามารถต่อรองราคายางกับพ่อค้าได้ ขายยางได้ราคาถูกและมีปัญหาคุณภาพ น้ำหนักยางที่ไม่สามารถกำหนดต่อรองได้ ขาดความรู้ แต่เมื่อรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยางได้ 2-3 ปี จึงเริ่มเป็นที่ยอมรับของสมาชิกเพราะเห็นว่าการรวมกลุ่มได้ประโยชน์ มีการช่วยเหลือกันของสมาชิกที่มีปัญหาต่าง ๆ ได้ข่าวสารเรื่องราคายางมากขึ้น ต่อร์องราคาได้และสามารถได้การแนะนำช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่สทกย. ในด้านความรู้ การแปรรูป ปูย ยารวมถึงข่าวสารต่าง ๆ โดยสมาชิกมีการลงหุ้นเพิ่มของสมาชิกใหม่ที่มีมากขึ้น ขายผลผลิตได้ราคาดี มีปุ๋ย และยาปราบวัชพืชราคาถูกให้แก่สมาชิก มีการแบ่งปันผลกำไรทุกปี ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับทำงานตามกฎระเบียบของสหกรณ์ร่วมกับสมาชิกสหกรณ์ ช่วยเหลือให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

ด้านการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ สมาชิกส่วนมากมีปัญหาการผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพต่ำเพราะไม่มีความรู้ การผลิตยางแผ่นของสมาชิกเดิมเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการทดลองเรียนรู้จากเกษตรกรชาวสวนยางด้วยกัน ส่งผลให้ยางแผ่นดิบของเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีคุณภาพไม่ดี แต่เกษตรกรชาวสวนยางที่ระยอง มีความรู้ สามารถผลิตยางแผ่นคุณภาพดีได้สั ๒-๓ ปี บาง สะอาดเป็นที่นิยมของพ่อค้ายางและมีการรวมกลุ่มขายยางมานาน โดยเฉพาะที่อำเภอแกลง แต่มีปัญหาที่ต้องใช้เวลาในการผลิตมากกว่าจะรีดยางแผ่นเสร็จใช้เวลา 4-6 ชั่วโมง ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีเวลาพักน้อย การผลิตที่สหกรณ์มีประโยชน์มากคือได้ยางคุณภาพดีขึ้น โรงงาน

สหกรณ์ โรงรมคว้น เครื่องจักร อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการผลิต การแนะนำจากเจ้าหน้าที่สภ. ทำให้เกษตรกรสามารถผลิตยางที่มีคุณภาพดีขึ้นมีความสะดวก แต่มีปัญหาการผลิตของโรงรม สหกรณ์ มีปัญหาของการควบคุมอุณหภูมิของไฟในเตาร่มคว้นที่มีปัญหาความสม่ำเสมอ ส่งผลให้ คุณภาพยางแผ่นที่รมคว้นบางครั้งออกมาไม่สุกบ้างจากอุณหภูมिन้อยเกินไป หรือย่อยขาดจากการที่ อุณหภูมิในเตาไฟสูงขึ้นจนยางนิ่มเริ่มหลอมละลายย่อยขาดในเตาไฟ ซึ่งทำให้คุณภาพยางที่ออกมา บางครั้งเสียหาย ขายไม่ได้ราคา พ่อค้าไม่นิยม ต้องมีการควบคุมที่ดีถูกต้องถึงจะได้คุณภาพดี เป็นที่ต้องการของตลาด

ด้านการจำหน่ายผลผลิตที่สหกรณ์ การจำหน่ายยางที่สหกรณ์ได้ประโยชน์มากขึ้นเพราะ เป็นการขายยางแบบประมูลจากพ่อค้าหลายคน โดยที่สหกรณ์ขายยางแก่พ่อค้าที่ให้ราคารายสูงสุด และบางครั้งพ่อค้าที่มาประมูลเป็นบริษัทหรือ โรงงานทำให้มีการแข่งขันด้านราคามากขึ้น ราคาที่ ประมูลสูงขึ้นทำให้ได้ราคาจำหน่ายที่สูงขึ้น สามารถต่อรองราคายางได้มากขึ้นกว่าการที่สมาชิก ขายยางแก่พ่อค้าเอง ปัญหาการจำหน่ายยางที่สหกรณ์ คือ ต้องขายยางในวันที่สหกรณ์กำหนด การได้รับเงินค่ายางล่าช้า เพราะเมื่อสหกรณ์จำหน่ายยางแล้วต้องให้ประมูลยาง โอนเงินซึ่งมี ความล่าช้าหลายวันหลังจากการตกลงซื้อขายส่งมอบยางให้กับผู้ประมูลได้หรือบริษัทที่ซื้อน้ำยาง ไปแล้ว แต่การจำหน่ายของสหกรณ์ทำให้สมาชิกสหกรณ์ขายผลผลิตยางได้ราคาสูงมีผลกำไรดีต่อ สมาชิกสหกรณ์และต่อการถือหุ้นของสมาชิกสหกรณ์

สรุป สมาชิกสหกรณ์มีการเห็นประโยชน์ในการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ในการจำหน่ายยาง ตรงความต้องการสมาชิก เพราะสามารถมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก การได้รับการ สนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมากขึ้น สมาชิกสหกรณ์ ยอมรับว่าการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ได้คุณภาพยางแผ่นที่ดีขึ้นเป็นที่ยอมรับของตลาด แต่มี ปัญหาว่าสมาชิกสหกรณ์ผลิตแปรรูปที่สหกรณ์ลดลงจากเปลี่ยนแปลงของตลาดและปัญหา เรื่องเครื่องจักร ปัจจุบันล้าสมัยกว่าเอกชน การดำเนินการแปรรูปยางแผ่นที่สหกรณ์มีขั้นตอน การจัดการมาก สมาชิกสหกรณ์ไม่มีความรู้ ส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์โดยเฉพาะด้านการผลิต ยางแผ่นรมคว้น

2. การเห็นประโยชน์สหกรณ์ของผู้บริหารสหกรณ์ ผู้วิจัยศึกษาการเห็นประโยชน์ของ ผู้บริหารกองทุนสวนยางทั้งที่ดำเนินการและปิดดำเนินการไปแล้วที่ส่งผลต่อการดำเนินการ สหกรณ์ มีผลดังนี้

2.1 ผลการศึกษาสัมภาษณ์ ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ดำเนินการ

ด้านการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ ปัญหาราคายางตกต่ำในอดีตทำให้เกษตรกร ชาวสวนยางที่ยากจนได้รับความเดือดร้อนรัฐบาลต้องออกมาแทรกแซงราคายางโดยให้หน่วยงาน

รัฐออกมารับซื้อยางจากเกษตรกรชาวสวนยาง 21 บาท ยางท้องถิ่นเหลือ 17 บาท ถ้าไม่มี การแทรกแซงพยางราคายาง เกษตรกรชาวสวนยางจะลำบากมากขึ้น ถ้าเกษตรกรชาวสวนยาง ไม่รวมตัวกันแปรรูป จำหน่ายยางจะขายยางไม่ได้ราคา นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางมี ความเหมาะสม เพราะเกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2539 จากปัญหาราคายางตกต่ำ การที่รัฐบาลส่งเสริมให้ เกษตรกรชาวสวนยางรวมตัว แปรรูปผลผลิตยาง ถือว่าตรงตามความต้องการเกษตรกรในพื้นที่ เพราะราคายางตกต่ำมากเหลืออีกโลกรัมละ 17 บาทต่ออีกโลกรัม ในสมัยนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ตรงตามความต้องการคือ ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันมีกำลังที่ต่อรองกับพ่อค้า และเกษตรกร ชาวสวนยางต้องการให้ภาครัฐช่วย ถ้าภาครัฐไม่ช่วยพ่อค้าจะกดราคารวมมาก และนโยบายทำให้ สมาชิกสหกรณ์ได้รับความสะดวกในการผลิตที่ไม่ต้องผลิตแปรรูปอย่างแผ่นเอง การจำหน่ายยางก็ สามารถต่อรองกับพ่อค้ายางได้ ในอดีตค่าของใช้ราคาถูกค่าแรงงานก็ราคาถูก ปัจจุบัน แพงทุกอย่าง เกษตรกรชาวสวนยางไม่มีการรวมกลุ่ม ไม่มีโรงงานสหกรณ์ เกษตรกรชาวสวนยางไม่มีราคาอ้างอิง ตลาดหลักของเกษตรกรชาวสวนยางเป็นพ่อค้าท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้กำหนดราคา และไม่สามารถต่อรอง ราคาได้ หลังจากมีนโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยาง สหกรณ์สามารถเป็นตัวขึ้นราคายางใน ท้องถิ่นได้ เป็นทางเลือกของเกษตรกรชาวสวนยาง ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางจังหวัดบุรีรัมย์ มีความเห็นว่าหลังจากที่มีการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางแล้วสถานะของสมาชิกสหกรณ์ดีขึ้น กว่าแต่ก่อนมากเป็นตัวแทนของเกษตรกรชาวสวนยางในการจัดซื้อขาย แปรรูปยางแผ่น จำหน่าย ยาง ตรงความต้องการและมีการแนะนำอบรมให้ความรู้ทำให้สมาชิกสหกรณ์มีความรู้มากขึ้น โรงงานแปรรูปของสหกรณ์กองทุนสวนยาง รัฐลงทุนให้มึงงบประมาณ 3 ล้านบาท สหกรณ์กองทุน สวนยางหลายแห่งใช้ประโยชน์เต็มที่ได้ตลอด ผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางจังหวัดระยอง มีความเห็นว่า สหกรณ์กองทุนสวนยางที่บริหาร ได้ดีมีผลกำไรสมาชิกเชื่อมั่นมีสมาชิกเพิ่มขึ้น

การรวมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ผลผลิตยางที่บ้านสมาชิคนำยางสมาชิกรวบรวมกันเพื่อ ต่อรองราคาไม่ให้เสียเปรียบพ่อค้าทำให้ไว้นื้อเชื่อใจกันมากขึ้นการรวมกลุ่มทำให้การจำหน่าย ยางได้ราคาสูงขึ้น และถ้าต้นทุนสหกรณ์สูงเกินไปก็จะรวมกันแก้ปัญหา รวมถึงปัญหาการจำหน่าย เช่น ในการประมูลยาง ถ้าพ่อค้าคนใดมีปัญหาเอาเปรียบสหกรณ์ก็ต้องมีมาตรการจัดการ และถ้าเกิด ข้างก็จะมีการคปรมูลยางพ่อค้ารายนั้น การรวมพลังของเกษตรกรชาวสวนยางทำให้พ่อค้าไม่กล้า ตุกติกกับสหกรณ์ทำให้สมาชิกสหกรณ์รวมตัวกันเป็นปีกแผ่นไม่สะเปะสะปะนำยางไปขาย พ่อค้าเอง เกษตรกรชาวสวนยาง ต้องเลือกที่จะดำเนินการธุรกิจกับสหกรณ์ที่ตรงความต้องการของ เกษตรกรเอง เช่น เลือกการขายน้ำยางสด การนำน้ำยางสดมาแปรรูปที่สหกรณ์ สหกรณ์ตั้งขึ้นมา เป็นจุดรวบรวมยางของเกษตรกรชาวสวนยางที่มีความต้องการตรงกันโดยช่วงแรกการรวมตัวเป็น เรื่องของการเพิ่มศักยภาพในการต่อรองกับพ่อค้า การรวมกลุ่มของเกษตรกรชาวสวนยางทำให้

เกษตรกรชาวสวนยางได้รับความเป็นธรรม เรื่องน้ำหนักยาง เรื่องค่างน้ำหนักยาง และสมาชิกสหกรณ์นำยางมารวมขายที่สหกรณ์ได้ราคาคือค่าไปขายกับพ่อค้าในตลาดท้องถิ่น กลุ่มที่จัดการได้จะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นตามผลงาน ซึ่งสมาชิกสหกรณ์เข้าใจ ยอมรับให้ความร่วมมือมากขึ้น

ปัญหาของการรวมกลุ่ม คือ ผู้รับผลจากนโยบาย คือสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางขาดการมีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่ต้น เมื่อรัฐมนตรีนโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางมอบให้สหกรณ์สมาชิกสหกรณ์ต้องทำตามโครงการ โรงงานยางรมควัน โดยไม่รู้เรื่อง ไม่มีพื้นความรู้มาก่อน ถ้าบริหารผิดพลาดสหกรณ์ขาดทุน และยังมีภาระต้องมาแก้ไขโรงงานในส่วนที่ชำรุดเสียหายใช้งานไม่ได้อีกและการปรับปรุงโรงงานต้องให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม เป็นภาระที่ต้องทำ ปัจจุบันนี้ปัญหาของสหกรณ์กองทุนสวนยาง เป็นภาระที่รัฐต้องช่วยสหกรณ์ในการแก้ปัญหา ถ้าไม่มีการแก้ไขโรงงานสหกรณ์จะดำเนินงานไม่ได้ต้องมีการปรับเปลี่ยนโรงงานให้เข้ากับวัตถุดิบที่สหกรณ์มีอยู่ ซึ่งเป็นปัญหาโรงงานสหกรณ์ที่ออกแบบให้สหกรณ์นำไปดำเนินงานแปรรูปผลผลิตยางแผ่นไม่ตรงกับการใช้งานของสมาชิกในการแปรรูปผลผลิตจริง สร้างปัญหาให้สมาชิกสหกรณ์ปรับแก้ไขโรงงานสหกรณ์มาก เพื่อให้ใช้งานได้

ด้านการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ ในอดีตเกษตรกรชาวสวนยางไม่มีความรู้ว่าการทำยางแผ่นชั้นดีทำอย่างไร เวลาผสมน้ำยาง น้ำยางแผ่นใช้น้ำก็กลั่นน้ำกรดเท่าไร ยางแผ่นที่ผลิตออกมาได้ไม่สม่ำเสมอมีหนาบ้างบางบ้างไม่มีคุณภาพสหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นที่รวบรวมน้ำยางสดของสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด ที่มีความต้องการเหมือนกันมาทำเป็นยางแผ่นรมควัน เพราะสมาชิกบางรายไม่สามารถผลิตยางแผ่นได้ ไม่มีเครื่องรีดยาง การผลิตยางแผ่นต้องใช้เวลามากไม่มีเวลาผลิต มีความต้องการนำน้ำยางสดมาให้สหกรณ์แปรรูปเป็นยางแผ่นรมควัน หรือให้สหกรณ์จำหน่ายน้ำยางสด ภาพรวมการผลิตยางแผ่นรมควันทำให้สมาชิกผลิตยางได้ดีขึ้นกว่าเดิม

ปัญหาการผลิต โรงงานสหกรณ์กองทุนสวนยางใช้มาหลายปีต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ห้องรมควันยางใช้หลายปี ถ้ามีการชำรุดสหกรณ์ต้องทำการปรับปรุงใหม่ ทั้งเตารมควัน เครื่องรีดยางต่อเติมจากเดิม โดยคณะกรรมการปรับปรุงให้การผลิตดีขึ้นทำให้คุณภาพยางแผ่นที่ผลิตได้ได้คุณภาพที่ดี

ด้านการจำหน่ายผลผลิตที่สหกรณ์ ช่วงราคายางตกต่ำ เกษตรกรชาวสวนยางถูกกดราคายางให้ต่ำ ถ้าราคายางสูงขึ้นพ่อค้าจะแย่งซื้อ ถ้าไม่มีสหกรณ์พ่อค้าจะกดราคายางได้มาก ถ้าราคายางสูงขึ้น พ่อค้าก็จะไม่บอก เริ่มต้นเกษตรกรชาวสวนยางรวมตัวกันตามความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยางว่าจะเลือกที่จะขายยางอะไร แก่ใคร รวบรวมผลผลิตยางมาจำหน่ายที่สหกรณ์จะได้ราคายางเพิ่มขึ้น สหกรณ์ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางไม่เสียเปรียบพ่อค้า การจำหน่ายต้องอาศัยพ่อค้า โดยรวบรวมยางของสมาชิกให้พ่อค้ามาประมูลแข่งกัน สหกรณ์กองทุนสวนยางที่ตลาด

รวบรวมนำยางสดของสมาชิกไปส่งที่โรงงานเอกชน ปีแรกไม่มีกำไร ปีที่สองได้กำไร แส่นกว่าบาท ทำให้สหกรณ์เหมาะสมตรงความต้องการสมาชิก ก่อนที่จะมีสหกรณ์แปรรูปผลผลิต จำหน่ายเกษตรกรชาวสวนยางไม่มีราคาตลาดอ้างอิงในการขายยาง ตลาดหลักเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นทำให้ราคาขายที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับไม่เป็นธรรม หลังจากที่มีสหกรณ์เกิดขึ้น สหกรณ์มาดำเนินการเป็นตัวช่วยชี้นำราคาใช้เกษตรกรชาวสวนยางอื่น ๆ เป็นตัวเลือกของชาวสวนยาง อดีตการต่อรองราคายางจะไม่รู้เลยว่าวันนี้ราคายางเท่าไร แต่ปัจจุบันสมาชิกสหกรณ์ เกษตรกรชาวสวนยางทั่วไปสามารถสอบถามราคายางวันนี้เท่าไรได้และทราบแนวโน้มราคาตลาดทำให้สมาชิกสหกรณ์รู้วิธีไปตัดสินใจจะขายยางหรือไม่ สมาชิกสหกรณ์สามารถต่อรองได้มากขึ้น

2.2 ผลการศึกษาสัมภาษณ์ อดีตผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยาง ที่ปิดการดำเนินงาน

ด้านการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ นโยบายสหกรณ์ของเป็นนโยบายของรัฐบาลให้หน่วยงาน สหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางดำเนินการก่อสร้าง โรงรมยางในระหว่างปี พ.ศ. 2537-2538 ของจังหวัดภาคตะวันออก 3 จังหวัด มี จังหวัดระยอง 12 โรง จังหวัดจันทบุรี 18 โรง จังหวัดตราด 30 โรงเป็นโรงรมที่ดั่งบนที่ดินที่มีผู้บริจาคและที่ดินสาธารณะในพื้นที่ที่มีการทำสวนยาง โดยมีสัญญาผูกมัดระบุไว้ว่า จะยกเลิก หรือยุติกิจการ โรงรม โดยภาครัฐเป็นฝ่ายบอกเลิกสัญญาเอง เจ้าของที่ดินจึงสามารถนำที่ดินนั้นไปทำประโยชน์อย่างอื่นได้ หลังจากสหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางดำเนินการสร้างโรงรมแล้วเสร็จรัฐได้มอบหมายให้ สหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเป็นหน่วยงานหาสมาชิก จัดตั้งเป็นสหกรณ์มีการคัดเลือกคณะกรรมการ และผู้บริหารมาดำเนินการและจดทะเบียนเป็นสหกรณ์อย่างตาม พ.ร.บ. ตามที่รัฐกำหนดไว้เพื่อมาดำเนินการผลิตในโรงรม ที่รัฐได้ก่อสร้างไว้ล่วงหน้า

การรวมกลุ่มเป็นการดำเนินงานจากหน่วยงานสหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางเจ้าหน้าที่ภาครัฐในจังหวัด ตามคำสั่ง และนโยบายของรัฐบาลในอดีต ดำเนินการหลังจากที่ได้ก่อสร้างโรงรมในพื้นที่ต่าง ๆ ของในจังหวัดภาคใต้และภาคตะวันออก หน่วยงานสหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้จัดประชุมให้ความรู้เรื่องสหกรณ์ในพื้นที่อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ร่วมกับผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางสมัครเข้าเป็นสมาชิก กรรมการ ผู้บริหาร หรือประธานสหกรณ์ โดยมีการระดมทุนจากสมาชิก ตาม พ.ร.บ สหกรณ์อย่างที่กำหนดไว้และมีเงินทุนส่วนหนึ่งที่ภาครัฐให้ไว้ ในการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยมีผู้บริหารหรือประธานสหกรณ์จากผู้นำชุมชนท้องถิ่นในระยะเริ่มแรกของการก่อตั้งสหกรณ์อย่าง เป็นการรวมกลุ่มในพื้นที่ ที่มีความเป็นญาติพี่น้อง หรือผู้มีความคุ้นเคยกันในหมู่บ้านและชุมชน กรรมการ ประธาน

หรือผู้บริหารสหกรณ์ มาจากผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้นำทางจิตใจมีความน่าเชื่อถือ และมีแรงจูงใจต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในการดำเนินงานของสหกรณ์ สามารถสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ในการรวบรวมวัตถุดิบ สร้างคุณภาพในการผลิต และรวบรวมผลผลิตเพื่อต่อรองราคา จำหน่ายให้สูงขึ้น มีผลกำไรให้แก่สหกรณ์

ปัญหาการรวมกลุ่ม ผู้บริหารโดยผู้บริหารหรือประธานสหกรณ์ที่เปิดดำเนินการในอดีตจะมีตำแหน่งเป็นผู้นำท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือ อ.บ.ต. เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเชื่อถือและยอมรับในการจัดตั้งเป็นสหกรณ์ขยาง ในยุคแรกเป็นการรับแรงสนับสนุนนโยบายของรัฐ ที่ได้สร้างโรงรรมล่วงหน้าไว้แล้ว สาเหตุที่สหกรณ์ปิดดำเนินการสมาชิกไม่มีส่วนร่วม ผู้บริหารขาดภาวะผู้นำ ขาดความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ ความต่อเนื่อง ไม่โปร่งใสในการบริหารงาน มีการนำเงินสหกรณ์ใช้ผิดประเภท ทำให้สมาชิกไม่ยอมรับ ตลาดขยางเปลี่ยนไป ส่งผลให้โครงการ โรงรรม ไม่สามารถตอบสนองสมาชิกและตลาดขยางได้ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐไม่เพียงพอ และการขาดการแก้ไขที่ไม่ทันต่อปัญหา และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เงินทุน งบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อให้สหกรณ์ใช้หมุนเวียน หรือแก้ไขปรับปรุงโรงรรม เครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีปัญหา รัฐบาลไม่สามารถจัดหาได้อย่างรวดเร็ว เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ทันท่วงที

ด้านการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ เป็นการเปลี่ยน โครงสร้าง รูปแบบ และวิธีการผลิตขยาง จากในอดีตที่เกษตรกรสวนขยางดำเนินการเอง โดยที่ไม่มีความรู้ด้านเครื่องจักร เทคโนโลยี เคารม ตลอดจนกรรมวิธีการผลิตให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการได้ รัฐบาลได้มีนโยบายให้หน่วยงานสหกรณ์สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนขยางอบรมให้ความรู้ เทคโนโลยี เครื่องจักร และเคารม ในการผลิตขยางให้มีคุณภาพที่ดีได้มาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้เป็นการพัฒนาให้สมาชิกสหกรณ์มีความรู้ เทคโนโลยี ในการผลิตให้มีคุณภาพ เป็นการลดต้นทุน และค่าใช้จ่ายของสมาชิกสหกรณ์ โดยภาครัฐจัดสร้างโรงรรม เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการผลิตขยางผลผลิตขยางที่ได้คุณภาพเป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด และสร้างผลผลิตขยางให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

ด้านการจำหน่ายผลผลิตที่สหกรณ์ เกษตรกรชาวสวนขยางในอดีต ที่ยังไม่มี การรวมกลุ่มเป็นสมาชิกของสหกรณ์จะทำการผลิตขยางและจำหน่ายแบบสวนตัว คุณภาพ จึงเหลื่อมล้ำและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ถูกกดราคาและถูกซื้อในราคาที่แตกต่างกัน ทำให้เกษตรกรชาวสวนขยางถูกกดราคาและถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า การรวมกลุ่มเป็นสมาชิกสหกรณ์ ที่ภาครัฐให้นโยบายจัดตั้งเป็นสหกรณ์ เพื่อให้การผลิตขยางมีคุณภาพ มีมาตรฐาน และมีการต่อรองราคาในการประมูลแข่งขันของพ่อค้า หรือ โรงงาน ทำให้ผลผลิตขยางมีราคาที่สูงขึ้น ไม่ถูกกดราคา

ไม่ถูกเอาเปรียบ ทำให้สหกรณ์และสมาชิกมีผลกำไรที่ดีขึ้นกว่าในอดีต ที่ไม่ได้จัดตั้งเป็นสหกรณ์ ทำให้รวบรวมผลผลิตจำนวนมากของสมาชิกกลุ่มสหกรณ์จำหน่ายผ่านการประมูลราคาขาย โดยให้พ่อค้าหรือโรงงานเป็นผู้เข้าร่วมประมูลเกิดการแข่งขันในการให้ราคาของผู้เข้าประมูลทำให้ได้ราคาที่สูง สร้างผลกำไรให้กับสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ในการถือหุ้น สมาชิกจะมีผลกำไรส่วนต่างจากการนำผลผลิตมาร่วมให้สหกรณ์จำหน่าย

สรุป ผู้บริหารสหกรณ์มีการเห็นประโยชน์ในการดำเนินงานสหกรณ์โดยในด้านการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ พบว่า ด้านการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์มีผลดี เหมาะสมตรงความต้องการเกษตรกร เพราะทำให้สมาชิกสหกรณ์เข้าถึงเทคโนโลยีมากขึ้น มีความรู้สามารถแปรรูปยางที่มีคุณภาพมากขึ้น ลดต้นทุนการผลิต เกิดความสะดวกในการแปรรูปสามารถมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร ได้รับความเป็นธรรมในการขายยางมากขึ้น มีราคาอ้างอิงสำหรับเกษตรกรโดยการขายเป็นแบบประมูลที่มีการแข่งขันมากขึ้นต่อรองได้ แต่มีปัญหาการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์สมาชิกสหกรณ์ขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ส่งผลต่อความมุ่งมั่นของสมาชิกและขาดความรู้การผลิตแปรรูปแบบโรงงานสหกรณ์ ผู้บริหารสหกรณ์ไม่เป็นที่ยอมรับขาดความไว้วางใจ ปัญหาสมาชิกไม่มีส่วนร่วมดำเนินการ และการผลิตของโรงงานสหกรณ์ที่ใช้เวลานาน มีการชำรุดต้องมีการปรับแก้ไข ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์ที่ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและเป็นที่ยอมรับมีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ที่ผู้บริหารไม่มีความมุ่งมั่นจะพบปัญหาการดำเนินงานสหกรณ์ในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ไม่สามารถแก้ปัญหาสหกรณ์ได้ ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์

3. การเห็นประโยชน์ของสหกรณ์ของเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์

การทำสวนยาง

ผู้วิจัยศึกษาการเห็นประโยชน์ของเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในการสนับสนุนการดำเนินการสหกรณ์ มีผลดังนี้

ผลการศึกษาลักษณะ เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ที่กำกับ การดำเนินงานสหกรณ์ มีดังนี้

ด้านการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางเป็นนโยบายที่รัฐบาลปี พ.ศ. 2536 กำหนดขึ้นมาแทนนโยบายแทรกแซงราคาขายในปี พ.ศ. 2534-2535 ที่มีปัญหาในการปฏิบัติ โดยเป็นการพัฒนาเกษตรกรชาวสวนยางให้เข้มแข็งขึ้นโดยให้เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โจทย์ตั้งต้นของนโยบายคือ ราคาขตกต่ำราคาขายแผ่นดิบเหลือ 12-13 บาท ขณะที่ต้นทุนยางดิบอยู่ที่ 17 บาท เกษตรกรชาวสวนยางสมัยนั้นผลผลิตยางแผ่นดิบได้คุณภาพต่ำ ถูกพ่อค้าแยกดราดา ราคาขตกต่ำเกษตรกรชาวสวนยางก็ต้องขาย

เกษตรกรชาวสวนยางเก็บยางดิบไม่ได้นาน ยางดิบเสียหายขึ้นราคาคุณภาพยางไม่เป็นที่ต้องการ
 โจทย์ของนโยบายรัฐบาล คือ ต้องการทำให้เกษตรกรเก็บยางได้นานกว่า 6 เดือน และรอขายเมื่อ
 ราคาขยับเป็นที่พอใจของเกษตรกรชาวสวนยาง และวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องการพัฒนา
 บทบาทองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง สามัคคีกันช่วยตัวเองได้ นำไปสู่การเพิ่มมูลค่ายางจากน้ำยางสด
 ยางแผ่นดิบ เป็นยางแผ่นรมควัน ยางแผ่นผึ่งแห้ง โดยร่วมกันซื้อร่วมกันขาย สร้างพลังต่อรองสร้าง
 รายได้ให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางเกิดจากการเมืองไม่ได้เป็น
 ความประสงค์โดยตรงของเกษตรกรชาวสวนยาง ในอดีตเกษตรกรชาวสวนยางต่างคนต่างขายยาง
 ของเกษตรกรเอง ไม่รู้จักเอาผลผลิตยางมารวมกัน แต่มีความรู้เมื่อสำนักงานกองทุนสงเคราะห์
 การทำสวนยางมาส่งเสริมให้รวมกันขายทำให้เห็นว่าเกิดอำนาจต่อรองราคายางกับพ่อค้าได้
 การรวมกลุ่มขึ้นกับผู้นำชุมชน ความเชื่อถือของผู้นำต่อชุมชน นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยาง
 ต้องการให้สมาชิกสหกรณ์เรียนรู้การผลิตแปรรูปยางแผ่น แบบโรงงานเอกชนที่มีคุณภาพมากกว่าที่
 เกษตรกรผลิตแปรรูปเองเป็นโรงเรียนให้เกษตรกรได้เรียนรู้ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือการรวมกลุ่มเพื่อผลิต
 มีไม่มาก ส่วนมากเกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มกันเพื่อจำหน่าย เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุน
 สงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดบุรีรัมย์มีความเห็นว่า นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางตรง
 ความต้องการเกษตรกรชาวสวนยางในการแปรรูปผลผลิตยางแผ่นรมควันของสหกรณ์ ทำให้
 สมาชิกสหกรณ์เกิดความสะดวก ในอดีตมีประโยชน์ต่อสมาชิกสหกรณ์มาก เกษตรกรชาวสวนยาง
 สมัยนั้นมีความต้องการที่จะทำการผลิตแปรรูปยางแผ่น การตลาดอยู่แล้ว แต่ไม่สามารถทำได้
 ขาดความพร้อมและการสนับสนุน

ปัญหาการรวมกลุ่ม เป็นสหกรณ์คือ นโยบาย เริ่มจากรัฐบาลแต่สำนักงานกองทุน
 สงเคราะห์การทำสวนยางก็มีภารกิจที่มีการสนับสนุนให้เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มอยู่แล้ว
 สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมีหน้าที่สร้างโรงรมยางแผ่นรมควัน สหกรณ์กองทุน
 สวนยางเป็นผู้เข้ามาใช้โรงรมควันยางแผ่น การเกิดขึ้นของสมาชิกของสหกรณ์เกิดหลังจากที่สร้าง
 โรงรมแล้ว ดังนั้น การเกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์เกิดจากการถูกสั่งจัดตั้งให้มารวมกลุ่มไม่ได้มา
 จากความสมัครใจของเกษตรกรชาวสวนยาง ส่งผลต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ในภายหลัง และ
 บางพื้นที่เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มไม่ได้ เพราะเกษตรกรชาวสวนยางรักความอิสระ
 ความสะดวก ในการขายยาง และยางเป็นสินค้าที่ขายได้ง่าย ปัญหาปัจจุบันตลาดเปลี่ยนไปสหกรณ์
 กองทุนสวนยางมีประโยชน์ด้านการผลิตน้อย โรงงานสหกรณ์กองทุนสวนยางไม่คุ้มทุนที่รัฐสร้าง
 ไว้เพราะสหกรณ์กว่า 600 แห่ง ปัจจุบันดำเนินงานได้เพียง 50%-60% แต่ก่อให้เกิดประโยชน์
 เกิดการเรียนรู้ของเกษตรกรชาวสวนยางในการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน ส่งผลดีต่อเกษตรกร
 ชาวสวนยางเอง เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดตราด มีความเห็นว่า

โรงมตราค มี 30 โรงมีมากเกินไปใช้ประโยชน์ไม่คุ้ม เพราะบางพื้นที่ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากมีจำนวนโรงมตราคมากเกินไป แต่โรงมที่อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม ถือว่ามีประโยชน์

ด้านการแปรรูปผลผลิตที่สหกรณ์ นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มแปรรูป เป็นยางแผ่นรมควันมีความเหมาะสมในอดีต เพราะเป็นช่วงที่ราคายางตกต่ำและรัฐบาลมีนโยบายให้เกษตรกรรวมตัวกันรวบรวมผลผลิตมาแปรรูป และได้มาตรฐานยางแผ่นรมควัน และถือว่าเป็นแนวทางแก้ปัญหาราคายางตกต่ำ โดยให้เกษตรกรชาวสวนยางได้พัฒนาการแปรรูปเป็นการพึ่งพาตนเองและส่วนต่างราคาน้ำยางสดที่มาแปรรูปผลิตเป็นยางแผ่นรมควันมีมาก คู้มค่าการผลิต ส่งผลให้สหกรณ์ผลิตแปรรูปยางแผ่นรมควันมีกำไร และมีผลคู้มค่าตรงที่เกษตรกรชาวสวนยางมีการเรียนรู้มีการพัฒนาเข้าใจการผลิตยางแผ่นคุณภาพ การดำเนินงานสำเร็จของสหกรณ์กองทุนสวนยางขึ้นกับศักยภาพชุมชนทางภาคใต้ได้รับความนิยม สหกรณ์ที่ดำเนินงานผลิตยางแผ่นรมควันมาตลอด มีความคู้มค่า ไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ถ้าสมาชิกสหกรณ์มีความเหนียวแน่นในการรวมกลุ่มก็จะสามารถผลิตได้ต่อเนื่องมีกำไร ใน การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ผลิตแปรรูปยางแผ่นรมควันจะสำเร็จได้สมาชิกสหกรณ์ต้องมีความตั้งใจจริงยึดมั่นสหกรณ์ถึงจะดำเนินงานได้สำเร็จ

ปัญหาการผลิตแปรรูปที่สหกรณ์ ความต้องการยางแผ่นรมควันของตลาดลดลงมาก หันไปนิยมน้ำยางสดเพราะยางแท่งเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดการต่อรองของสหกรณ์ในปัจจุบันลดลง ปัญหาการจัดตั้งสหกรณ์ลงพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเพราะนโยบายมาจากนักการเมือง นำนโยบายไปเป็นเครื่องมือมีการเล่นพวก นำโครงการนโยบายไปแจกให้หัวคะแนนแต่ละจังหวัด โดยเฉพาะภาคใต้ รัฐเอากลุ่มสหกรณ์เป็นฐานเสี่ยงไม่คิดใช้สหกรณ์ส่งเสริมสหกรณ์จริงจัง และประธานสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นเป็นคนของนักการเมืองที่ได้โครงการไปลงในพื้นที่ของตนเอง ส่งผลการจัดตั้งสหกรณ์ไม่เหมาะสมกับพื้นที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความล้มเหลวของสหกรณ์ ปัญหาการผลิตของโรงงานสหกรณ์น้อยเกินไปไม่สามารถผลิตเพิ่มขึ้นรองรับสมาชิกสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้นได้ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของสหกรณ์สูงกว่าของเอกชนที่มีกำลังผลิตมากกว่าได้ คณะกรรมการนโยบายยางแห่งชาติได้เคยคัดค้านรูปแบบโครงการแต่ไม่ได้รับการพิจารณาทบทวนปรับปรุง และปัญหาเกษตรกรชาวสวนยางรักอิสระ ความสะดวกในการขายยางเพราะยางเป็นสินค้าที่ขายง่าย ส่งผลต่อการนำผลผลิตไปแปรรูปที่สหกรณ์

ด้านการจำหน่ายผลผลิตที่สหกรณ์ ในอดีตนั้นเกษตรกรชาวสวนยางต่างคนต่างผลิตยางแผ่นดิบขายให้แก่พ่อค้า จะมีปัญหาเรื่องยางไม่ได้ราคา จากสาเหตุคุณภาพยางดิบของเกษตรกรชาวสวนยางต่ำกว่าชั้น 3 ที่ตลาดต้องการ ปัญหาของละคุณภาพทำให้ถูกกดราคา การชั่งน้ำหนักยางรวมถึงการจ่ายเงิน เป็นปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางที่ต่างคนต่างทำต่างคนต่างขาย และ

ยุทธศาสตร์ยางพารา พ.ศ. 2542-2546 กำหนดให้เกษตรกรชาวสวนยางรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์มากกว่า 80% ให้เกิดอำนาจการต่อรองมากขึ้นกับพ่อค้า เมื่อมีนโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ให้เกษตรกรรวมตัวกัน แปรรูป จำหน่าย ก็เป็นการเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรได้มีโอกาสรวมกลุ่มกันเป็นตลาดรวบรวมยางขายทำให้สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าได้มากขึ้น จากระบบการขายยางในอดีตเกษตรกรชาวสวนยางต่างคนต่างขายเสียเปรียบพ่อค้า เป็นการขายแบบประมูลยางโดยให้พ่อค้าหลายคนมาแข่งขันกันให้ราคาขายรับซื้อประมูลยาง การประมูลทำให้ราคาสูงกว่าราคาทั่วไป ทำให้สมาชิกสหกรณ์พอใจนโยบายสหกรณ์ตรงตามความต้องการสมาชิกในสมัยนั้น ต่อมาการแปรรูปผลผลิตที่ไม่ได้รับความนิยมจากสมาชิก ส่งผลให้สหกรณ์เป็นศูนย์รวบรวมยางสมาชิกเป็นศูนย์จำหน่ายผลผลิตยงทำให้การจำหน่ายยางเป็นกิจกรรมรายได้หลักของสหกรณ์กองทุนสวนยางชนิดยงที่จำหน่ายจากอดีตที่นิยมขายยางแผ่นรมควัน ยางแผ่นดิบ เพิ่มการจำหน่ายยงที่สมาชิกนิยมมากขึ้น คือ น้ำยางสด และยงก้อนถ้วย ขึ้นกับตลาดในแต่ละพื้นที่ที่ตั้งของสหกรณ์

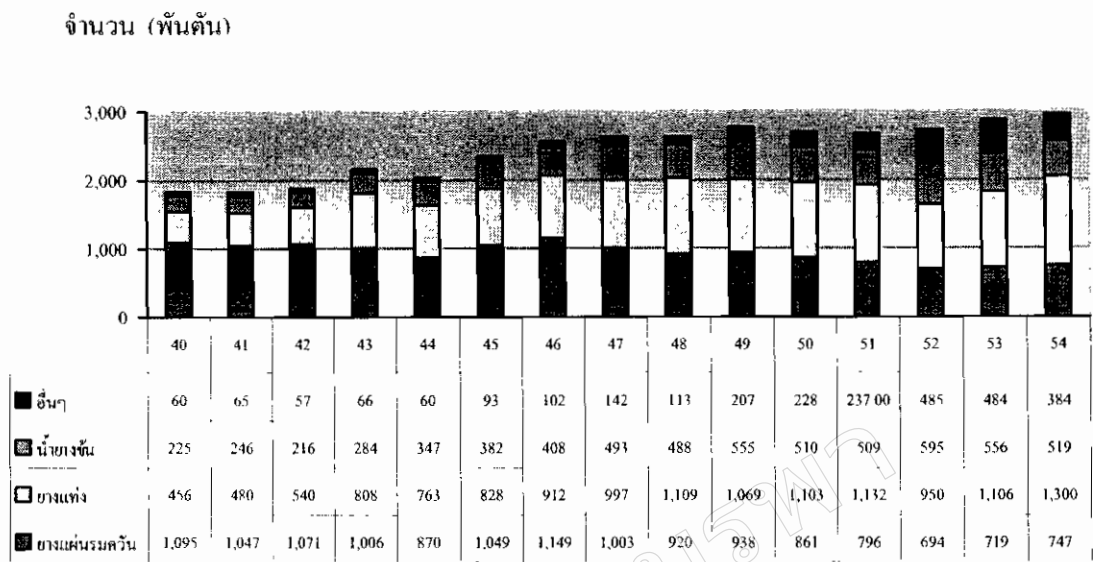
การจำหน่ายยงแผ่นรมควันมีการเพิ่มมูลค่ามากกว่ายงแผ่นดิบของเกษตรกรชาวสวนยางพอสมควร ในเรื่องความแตกต่างราคาอยู่ที่ 5 บาทต่อกิโลกรัม การขายวัตถุดิบของเกษตรกรชาวสวนยางอยู่ในรูปน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางขายได้ด้วยตนเอง การขายของเกษตรกรชาวสวนยางถูกหักค่าความชื้น ค่าน้ำ ซึ่งไม่มีมาตรฐานขึ้นอยู่กับพ่อค้า การขายน้ำยางสดของเกษตรกรชาวสวนยาง ไม่ได้ทำเปอร์เซ็นต์ยงเอง เวลานำยงไปขายเกษตรกรจะไม่ทราบว่ามีเปอร์เซ็นต์เท่าไร คือ การขายยงทุกขั้นตอนไม่โปร่งใส พ่อค้าบอกเท่าไรก็เท่านั้นทำให้เกษตรกรชาวสวนยางเสียเปรียบต้องนำไปขายแก่สหกรณ์ซึ่งจะเชื่อใจได้มากกว่า ในภาคตะวันออก การรวมกลุ่มของเกษตรกรชาวสวนยางมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อการจำหน่ายการรวบรวมยงจำหน่าย รวบรวมได้มากสหกรณ์ก็มีกำไรเพิ่มขึ้น การบริการสหกรณ์เป็นที่ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ เป็นยุทธวิธีของกรรมการสหกรณ์ในการบริการทำให้สมาชิกยอมรับวางใจในสหกรณ์ และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสหกรณ์

สรุป เจ้าหน้าที่สหกรณ์มีการเห็นประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินงานสหกรณ์ โดยมีความเห็นว่า การจัดตั้งโรงงานสหกรณ์และการเลือกกลุ่มพัฒนาสวนยางของสภย.มารวมตัวเป็นสหกรณ์ เป็นภารกิจของสภย. ในการพัฒนาบทบาทองค์กรเกษตรกรตรงความต้องการของเกษตรกรชาวสวนยางที่มีปัญหาการผลิต การจำหน่าย ให้เกิดการรวมตัวช่วยเหลือตนเองโดยการร่วมการซื้อขาย ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่ายเพิ่มมูลค่ายงแผ่นรมควันทำให้การผลิตของเกษตรกรชาวสวนยางมีมาตรฐานมากขึ้น สามารถเพิ่มมูลค่าได้มากขึ้นจากส่วนต่างของราคาน้ำยางสด และยงแผ่นรมควัน การพัฒนาการผลิตทำให้การจำหน่ายต่อรองได้มากขึ้นจากการรวมกันจำหน่ายโดยวิธีการประมูลยง ซึ่งทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้นของพ่อค้ายง มีความโปร่งใสใน

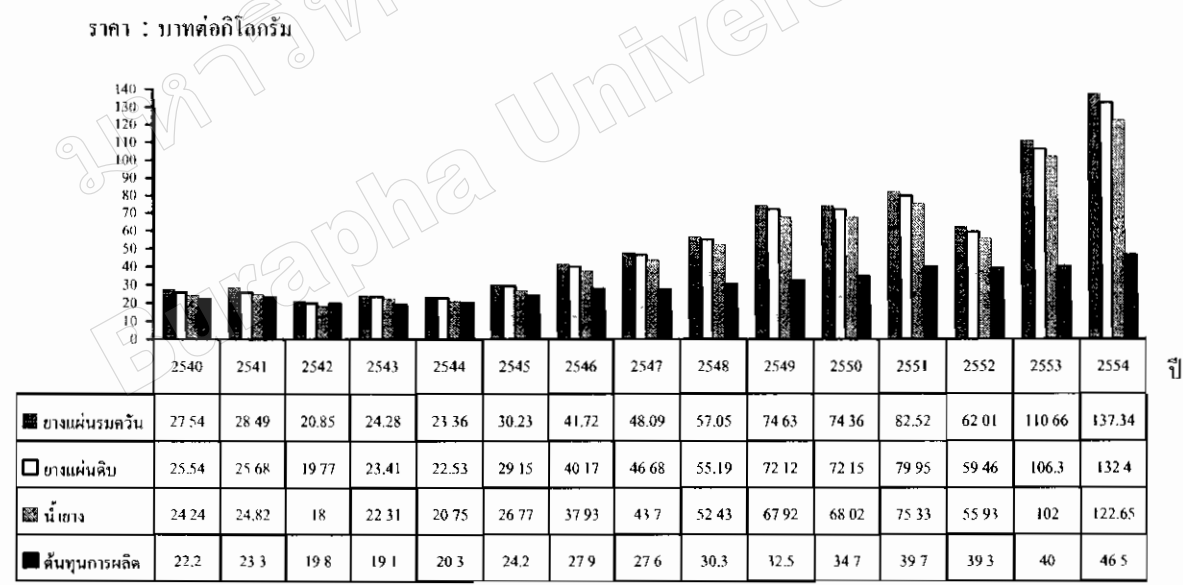
การวัดค่าความชื้นยาง น้ำหนักยางที่เป็นธรรมชาติให้สมาชิกยอมรับ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินการสหกรณ์ให้มีผลกำไร ส่งผลต่อการดำเนินการของสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จ แต่สหกรณ์ที่มีปัญหาเกิดจากการรวมกลุ่มสหกรณ์ในช่วงตั้งต้นเป็นแบบจัดตั้งจากหน่วยงานของรัฐ ไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของเกษตรกรชาวสวนยางตั้งแต่ต้น ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์และปัญหาการผลิตของสหกรณ์มีความเหมาะสมในอดีต แต่ปัจจุบันตลาดเปลี่ยนไปมาก สมาชิกนิยมผลิตยางก้อนถ้วย ปัญหากำลังผลิตสหกรณ์น้อยไม่สามารถขยายได้ มีผลต่อดัชนีทุนการผลิตสหกรณ์ และปัญหาที่ตั้งสหกรณ์ไม่เหมาะสมไม่ตรงความต้องการเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีปัญหาซึ่งสหกรณ์ที่มีปัญหาส่งผลต่อการดำเนินงานสหกรณ์

การเปลี่ยนแปลงของตลาดยางในไทย

ยางเป็นพืชผลเกษตรที่มีความอ่อนไหวในด้านอุปสงค์-อุปทาน หรือการแกว่งตัวของราคาอย่างมาก เพราะมีทั้งปัจจัยที่ควบคุมได้ และควบคุมไม่ได้ หรือควบคุมได้ยาก รัฐกำหนดกลยุทธ์ยางได้โดยตั้งเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยางและเน้นการแปรรูปเป็นยางแผ่นรมควันให้สามารถสร้างความเข้มแข็งแก่สหกรณ์ได้ สหกรณ์กองทุนสวนยางเกิดจากนโยบายรัฐที่กำหนดขึ้นในปี พ.ศ. 2537-2538 โดยส่งเสริมให้สหกรณ์กองทุนสวนยางผลิตยางแผ่นรมควัน ซึ่งเป็นชนิดยางที่เป็นที่ต้องการของตลาดในสมัยนั้น โดยที่ในปี พ.ศ. 2539 ไทยมีการส่งออกยางแผ่นรมควัน 1.180 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 66.94 (สถาบันวิจัยยาง, 2554) ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ คือ ผลผลิตยางแผ่นรมควันของสหกรณ์กองทุนสวนยาง และราคาของยางแผ่นรมควันซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของตลาดยาง ผู้วิจัยศึกษาความเปลี่ยนแปลงของตลาดยางที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์กองทุนสวนยาง โดยศึกษาการผลิตยางแผ่นรมควันของไทย และราคายางแผ่นรมควัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของตลาดยางจะส่งผลต่อธุรกิจยางแผ่นรมควัน ซึ่งเป็นชนิดยางที่สหกรณ์กองทุนสวนยางผลิตและการเปลี่ยนแปลงของตลาดจะมีผลต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ทั้งในด้านบวกและทางลบ

ภาพที่ 13 แผนภูมิแสดงการส่งออกข้าวหอมมะลิและข้าวประเภทอื่นของไทย

ภาพที่ 14 แผนภูมิแสดงราคาข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ตลาดกลางหาใหญ่

1. การผลิตข้าวหอมมะลิของไทย

นโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยาง เป็นนโยบายของรัฐบาลที่กำหนด เมื่อ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2537 โดยการจัดสร้างโครงการ โรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง-รมควันขึ้นทั่วประเทศ มอบให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางที่รวมตัวเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยางเข้ามาแปรรูปผลผลิตน้ำยาง

เป็นยางแผ่นรมควัน เป็นการพัฒนาการผลิตของเกษตรกรให้มีคุณภาพมากขึ้นเป็นที่ยอมรับของตลาด และสามารถเพิ่มมูลค่า สร้างรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนยางเพิ่มขึ้น เป็นการแก้ปัญหาหาค่ายางตกต่ำ จากการสัมภาษณ์-เจาะลึก ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง กล่าวว่า ที่มาของนโยบาย ใจทย์ตั้งต้นของรัฐบาลสมัยนั้น ต้องการให้ผลผลิตยางของเกษตรกรสามารถเก็บได้ 6 เดือน เพื่อให้สามารถรอขายเมื่อราคายางสูงขึ้น กอปรกับสมัยนั้น ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางแผ่นรมควันรายใหญ่ของโลก โดยมีการส่งออกยางแผ่นรมควันในปี พ.ศ. 2540 1.095 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 60 ของยางที่ส่งออก (สถาบันวิจัยยาง, 2555) และมีส่วนต่างของน้ำยางสด ซึ่งมีราคาเฉลี่ย 24.24 บาทต่อกิโลกรัม กับยางแผ่นรมควันซึ่งมีราคาเฉลี่ย 27.54 บาทต่อกิโลกรัม โดยมีส่วนต่าง 3.30 บาทต่อกิโลกรัม การแปรรูปน้ำยางสดของเกษตรกรชาวสวนยางเป็นยางแผ่นรมควันสามารถเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนยางได้ 3.30 บาทต่อกิโลกรัม นับว่านโยบายสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ส่งเสริมให้สหกรณ์กองทุนสวนยางผลิตยางแผ่นรมควันมีความสอดคล้องกับตลาด

จากแผนภูมิที่ 13 พบว่า ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยส่งออกยาง รวม 1.837 ล้านตัน ยางที่ส่งออกมากที่สุด คือ ยางแผ่นรมควัน ส่งออก 1.095 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา คือ ยางแท่ง ส่งออก 0.456 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 25 น้ำยางข้นที่ส่งออก 0.225 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 12 จากแผนภูมิที่ 13 พบว่า ปริมาณส่งออกยางแผ่นรมควันของไทยมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ จาก 1.095 ล้านตันในปี พ.ศ. 2540 ลดลงเหลือ 0.747 ล้านตันในปี พ.ศ. 2554 ลดลงร้อยละ 31.78 สัดส่วนการส่งออกก็ลดลงเช่นกันจากการที่ส่งยางแผ่นรมควันส่งออกร้อยละ 60 ในปี พ.ศ. 2540 ลดลงเหลือ ส่งออก ร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2540 ขณะที่ยางชนิดอื่น เช่น ยางแท่ง น้ำยางข้น และยางชนิดอื่น มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากปี พ.ศ. 2540 ถึง ปี พ.ศ. 2554 ดังนี้ ยางแท่ง เดิมส่งออก 0.456 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 1.300 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 285 น้ำยางข้น เดิมส่งออก 0.225 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 0.519 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 230 ยางชนิดอื่น เดิมส่งออก 0.06 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 0.384 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 640 ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงการผลิตของไทยในการผลิตยางแผ่นรมควัน ส่งผลให้การทำธุรกิจยางแผ่นรมควันมีสภาพการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น จากตลาดที่ลดความต้องการลง ความเสี่ยงในการทำธุรกิจยางแผ่นรมควัน เพิ่มขึ้นตามการหดตัวของตลาดยางแผ่นรมควันอย่างมาก เช่นเดียวกับธุรกิจยางแผ่นรมควันของสหกรณ์กองทุนสวนยาง มีความเสี่ยงในการดำเนินการผลิต จำหน่ายเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์กองทุนสวนยางมีโอกาสขาดทุนสูง สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารสหกรณ์กองทุนสวนยางที่กล่าวว่า ตลาดต้องการยางแท่ง ความต้องการยางแผ่นรมควันลดลง ส่งผลให้สมาชิกสหกรณ์นิยมจำหน่ายยางก้อนถ้วยมากขึ้น ไม่นิยมแปรรูปยางแผ่นรมควัน ซึ่งจากการสอบถามสมาชิกสหกรณ์ พบว่า

สมาชิคนิยมการผลิตที่สหกรณ์เพียงร้อยละ 6.64 (ตารางภาคผนวก ก-1) และส่งผลให้สหกรณ์กองทุนสวนยางมีการผลิตยางแผ่นรมควันลดลง โดยสหกรณ์กองทุนสวนยางให้ความสำคัญกับการรวบรวมผลผลิตยางของสมาชิกจำหน่ายมากขึ้น

2. ราคายางแผ่นรมควัน

ผู้วิจัยศึกษาราคายางแผ่นรมควันที่เป็นผลผลิตของสหกรณ์กองทุนสวนยาง โดยศึกษาเปรียบเทียบกับผลผลิตยางที่เกษตรกรขายในตลาด คือ ราคายางแผ่นดิบ ราคาน้ำยางสด โดยศึกษาเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิต ที่ศึกษาโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยศึกษาย้อนหลัง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540-2554 (ส่วนราคายางก้อนถ้วยไม่มีราคาอ้างอิงจากตลาดกลางหาดใหญ่)

จากแผนภูมิที่ 13 แสดงราคายางแผ่นรมควัน ยางแผ่นดิบ น้ำยางสด และต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ราคายางที่สูงที่สุด คือ ราคายางแผ่นรมควัน รองลงมาคือ ราคายางแผ่นดิบ ราคาน้ำยางสด ในปี พ.ศ. 2540 ราคายางแผ่นรมควันเฉลี่ยอยู่ที่ 27.54 บาท สูงกว่าราคายางแผ่นดิบที่มีราคาเฉลี่ย 25.54 บาทต่อกิโลกรัม และ ราคาน้ำยางสดที่มีราคาเฉลี่ย 24.24 บาทต่อกิโลกรัม โดยราคาสูงกว่า 2.0 บาท และ 3.0 บาทต่อกิโลกรัมตามลำดับ ขณะที่ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรอยู่ที่ราคาเฉลี่ย 22.20 บาท ราคาที่เกษตรกรขายได้สูงกว่าต้นทุนการผลิต กว่า 2.0 บาทต่อกิโลกรัม จากแผนภูมิที่ 13 พบว่า ราคายางแผ่นรมควัน ราคายางแผ่นดิบ ราคาน้ำยางสดมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2554 โดยที่ราคายางที่สูงที่สุด ได้แก่ ยางแผ่นดิบ และ น้ำยางสด ตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ราคายางแผ่นรมควัน ยางแผ่นดิบ น้ำยางสด มีราคาสูงกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรจากส่วนต่าง 2.0 บาทในปี พ.ศ. 2540 เพิ่มขึ้นส่วนต่างมากกว่า 2.57 บาทในปี พ.ศ. 2545 และมีส่วนต่างเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยมีส่วนต่างสูงสุดในปี พ.ศ. 2554 ที่ราคายางแผ่นรมควัน ยางแผ่นดิบ น้ำยางสด สูงกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรกว่า 76 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งส่วนต่างที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางที่เพิ่มขึ้น สัมพันธ์กับความนิยมปลูกยางที่เพิ่มมากขึ้นหลังปี พ.ศ. 2545 จากนโยบายปลูกยางล้านไร่ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จากแผนภูมิที่ 13 พบว่า ไม่มีปีใดที่ราคายางทุกชนิดต่ำกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความนิยมปลูกสวนยางที่ปลูกเพิ่มขึ้นมากในทุกภูมิภาคทั่วประเทศกว่า 65 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2554 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2555)

ราคายางที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยางในการผลิต คือ ส่วนต่างของราคาน้ำยางสด และราคายางแผ่นรมควัน ซึ่งเป็นส่วนที่เป็นรายได้ของสหกรณ์กองทุนสวนยาง คือ สหกรณ์กองทุนสวนยางรับซื้อน้ำยางสดจากสมาชิกลานน้ำยางสดที่ตลาดกลางหาดใหญ่ เป็น

ราคาค้นทุนในการผลิต นำมาผลิตแปรรูป เป็นยางแผ่นรมควัน ซึ่งสหกรณ์กองทุนสวนยางขาย ผลผลิตยางแผ่นรมควัน ตามราคาขายแผ่นรมควันที่ตลาดภาคใหญ่ ซึ่งเป็นรายได้ของการจำหน่าย ผลผลิตสหกรณ์ ส่วนต่างของราคาค้นทุนยางและราคาจำหน่ายที่เป็นรายได้ เป็นรายได้การผลิตของ สหกรณ์กองทุนสวนยาง จากแผนภูมิที่ 13 พบว่า ส่วนต่างราคาขายแผ่นรมควัน และน้ำยางสด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540-2554 เฉลี่ย 5.35 บาท โดยส่วนต่างน้อยที่สุดอยู่ที่ 1.97 บาทในปี พ.ศ. 2543 และส่วนต่างสูงสุด อยู่ที่ 14.69 บาทในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์-เจาะลึก ผู้ให้ ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหาร สหกรณ์ชาวสวนยางที่กล่าวว่า การแปรรูปน้ำยางสดของสหกรณ์เป็นยาง แผ่นรมควันมีส่วนต่าง ที่ 4-5 บาทต่อกิโลกรัม จะเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายการผลิตของสหกรณ์ ส่วนต่างของราคาน้ำยางสดและราคาขายแผ่นรมควัน มีผลต่อการจูงใจผลิตยางแผ่นรมควันมาก เพราะถ้ามีส่วนต่างมากสหกรณ์จะมีโอกาสได้กำไร และจะมีการเพิ่มการผลิตยางแผ่นรมควัน

สรุป จากการศึกษา แผนภูมิที่ 12 และ แผนภูมิที่ 13 พบว่า มีความเปลี่ยนแปลงของตลาด ยางอย่างมาก พบว่า ยางแผ่นรมควันมีการผลิตลดลงอย่างมาก และมีการผลิตยางแท่งเพิ่มสูงสุด รองลงมา คือ น้ำยางสด และยางอื่น ๆ แต่จากการศึกษาราคายาง พบว่า ราคายางแผ่นรมควันมี ความแตกต่างกับน้ำยางสดเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งสัมพันธ์กับ จำนวนยางแผ่นรมควันในตลาดที่ลดลง สอดคล้องกับผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์-เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก สภาพคล่องของยางแผ่น รมควันในตลาดยางลดลง ทำให้ต้นทุนการผลิตยางแผ่นรมควันที่เพิ่มขึ้นจากจำนวนผลิตที่ลดลง และต้นทุนการผลิตต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น ส่วนต่างของราคาขายแผ่นรมควัน และน้ำยางสด ส่งผลต่อ รายได้ของสหกรณ์กองทุนสวนยาง การควบคุมส่วนต่างราคาขายยังทำไม่ได้มากนัก ซึ่งผล ดำเนินงานของสหกรณ์กองทุนสวนยางจะสัมพันธ์กับจำนวนการผลิต การผลิตที่ต่อเนื่องและ การควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ สหกรณ์ที่มีศักยภาพการผลิต ผลิตได้สม่ำเสมอ ควบคุม ค่าใช้จ่ายมีประสิทธิภาพจะมีผลดำเนินงานที่ดี